

віртуальний
музей
російської
агресії

ВІЙНА В ІСТОРІЯХ WAR IN STORIES

virtual
museum
of russian
aggression

ВІЙНА В ІСТОРІЯХ

РОСІЙСЬКА АГРЕСІЯ
В ДОКУМЕНТАХ, ФАКТАХ, СВІДЧЕННЯХ

WAR IN STORIES

DOCUMENTS, FACTS, AND DATES OF
THE RUSSIAN AGGRESSION

UKRAINIAN
INSTITUTE
OF NATIONAL
REMEMBRANCE

ПРОМЕТЕЙ

INTERNATIONAL
RENAISSANCE
FOUNDATION

АГРЕСІЯ ТА СПРОТИВ В ОБ'ЄКТИВІ МУЗЕЮ

Ця публікація підготовлена на основі виставки, що демонструвалась у 2024 році у Києві і базується на матеріалах Віртуального музею російської агресії.

Російська агресія проти України почалася задовго до танків і ракет. Спроби Москви втримати контроль та позбавити Київ голосу — через політику, енергетику, пропаганду, агентів впливу — зазнали поразки. Українці зробили свій вибір на користь свободи. Кремль перейшов до відвертої війни. Це сотні тисяч фактів грубого порушення міжнародного права з різних сфер. З 2014-го Україна протистоїть загарбникам на фронті й у тилу, зброєю та словом, у судах і в медіапросторі.

Від початку війни очевидно: злочини агресора мають бути зафіксовані без міфів і фальсифікацій. Довкола цієї ідеї в 2020-му об'єдналися Український інститут національної пам'яті, Представництво Президента в Автономній Республіці Крим, Офіс Генерального прокурора, Центр дослідження безпекового середовища «Прометей», Міжнародний фонд «Відродження». Започаткований портал «Віртуальний музей російської агресії» збирає документи, свідчення, бази даних, фото, відео та пропонує побачити війну в перевірненій оптиці — цілісних оповідях, картах, хронології. До партнерства активно долучаються аналітики, правозахисники, журналісти, дослідники з усієї країни.

З 2022-го ворог масштабує свої злочини по всій території України. Кримські історії 2014-го, як і воєнні лінії зі сходу України часто продовжуються або й повторюються вже в умовах повномасштабного вторгнення — на Київщині, Харківщині, Херсонщині, Чернігівщині... У 2024-му команда Музею вперше готує велику виставку «10 років агресії. 10 років спротиву». Ця книга є результатом тогочасної колективної роботи. Тут відверті розділи про зраду й про спротив, про ворожі удари та про неминучу розплату, про репресії та про гідність, яка перемагає навіть під обстрілами.

У «Віртуальному музеї російської агресії» немає тиші, це музей голосів. Тут зібрані розповіді міст і сіл, військових і волонтерів, дітей і вчителів, медиків і правоохоронців, активістів і медіа — тих, кого забрала війна, і тих, хто вистояв. Тому ця книга — не кінець історії, а її продовження. Вона нагадує: коли агресор нищить, коли спротив триває, тоді пам'ять повинна працювати заради життя.

AGGRESSION AND RESISTANCE THROUGH THE LENS OF THE MUSEUM

This publication is based on the exhibition that was displayed in Kyiv in 2024 and draws on materials from the Virtual Museum of Russian Aggression.

Russian aggression against Ukraine began long before tanks rolled and missiles flew in February 2022. Moscow's attempts to dominate Ukraine and silence Kyiv through political pressure, energy blackmail, propaganda, and agents of influence had failed. Ukrainians chose freedom. The Kremlin responded with open war.

Since 2014, Ukraine has resisted the invader at the front and in the rear, with weapons and words, in courts and in the media. Over these years, hundreds of thousands of documented violations of international law have been recorded in multiple areas. From the start of the war, it became clear: the aggressor's crimes must be documented, and myths and falsifications must be stripped away.

In 2020, the Ukrainian Institute of National Remembrance, the Mission of the President in the Autonomous Republic of Crimea, the Prosecutor General's Office, the Prometheus Security Environment Research Center, and the International Renaissance Foundation joined forces to launch the Virtual Museum of Russian Aggression. The Virtual Museum of Russian Aggression collects documents, testimonies, databases, photos, and videos, and invites visitors to view the war through a proven lens:

comprehensive narratives, maps, and timelines. Analysts, human rights defenders, journalists, and researchers from across Ukraine are active partners in this effort.

Since 2022, Russia has escalated its crimes across Ukraine. Stories that began in Crimea in 2014 and in the war in east of Ukraine have continued and repeated under the full-scale invasion in regions including Kyiv, Kharkiv, Kherson, and Chernihiv. In 2024, the museum prepared its first major exhibition: 10 Years of Aggression. 10 Years of Resistance. This book grows out of that collective work. It contains candid chapters about betrayal and resistance, about enemy strikes and inevitable retribution, about repression, and about dignity that endures even under fire.

The Museum is not a place of silence. It resonates with voices. It carries the stories of cities and villages, soldiers and volunteers, children and teachers, doctors and law enforcement officers, activists and journalists – of those whose lives were taken and of those who survived. This book is not an ending but a continuation. It reminds us that when the aggressor destroys, when resistance persists, memory must work for the sake of life that continues.

ВИПРОБУВАННЯ ЗРАДОЮ

МАРІОНЕТКИ НА СЛУЖБІ КРЕМЛЯ

Росія готувала напад заздалегідь. Вербувала зрадників у вищих ешелонах української влади задовго до початку Євромайдану.

Київ

У 2014-му свою зрадницьку сутність проявляє й тогочасний президент України. За часів Януковича Збройні Сили, Службу безпеки України, інші органи безпекового сектору очолюють

▲ Липень 2013, півроку до окупації Криму. Командувач ВМС України Юрій Ільїн, президенти Віктор Янукович і Володимир Путін на відзначенні Дня флоту в Севастополі. Указом Януковича День ВМС України стали святкувати одночасно з Днем ВМФ РФ. Керівництво двох держав і флотів підкреслювало дружні відносини.

TRIAL BY TREASON

PUPPETS IN THE SERVICE OF THE KREMLIN

Russia was preparing to attack in advance, recruiting traitors in the top tiers of the Ukrainian government long before the start of the Euromaidan.

Kyiv

In 2014, the then president of Ukraine Victor Yanukovich shows his treasonous intent. During his tenure, (pro)Russian personnel is appointed to the top positions in the Armed Forces, the Security Service of Ukraine, and other defense and security sector bodies. These people serve as the main prop for the authorities in the fight against their own people, in particular, on January 18, 2014, during the shooting of the Heavenly Hundred.

Sevastopol

Following an unexpected flight of the bankrupt president from Kyiv, Russia switches to the armed aggression scenario against Ukraine. At the end of February 2014, reinforcements start to arrive at the Russian military bases in Crimea. At the same time, organized groups of foreign "tourists" of athletic physique check in hotels, arrive at the offices of pro-Russian organizations, and even at monasteries of the peninsula. After the defeat in Kyiv, the security personnel of the Internal Troops and Berkut riot police units return to Simferopol and Sevastopol.

The Black Sea Fleet serves as a perfect cover for the occupying forces; the local anti-Maidan movement is a cover for Russian militants, whereas the fugitive president lends a semblance of political legitimacy to this special operation. On February 23, 2014, a Russian military plane takes him to the Black Sea Fleet air base in Hvardiyske. Yanukovich in Crimea is the last Russian trump card in their attempt to disguise the foreign intervention as a "civil war". The "legitimate president" no longer has any weight even in his own camp, but at the beginning Aksyonov, Konstantinov, and Chaly, the people who will be appointed by Moscow to run the peninsula, need his status. While still on the

July 2013, six months before the occupation of Crimea. Commander of the Navy of Ukraine Yuriy Ilyin, Presidents Viktor Yanukovich and Vladimir Putin at the Navy Day celebration in Sevastopol. According to the Decree of President Yanukovich, the Day of the Ukrainian Navy is synchronized with the Day of the Russian Navy. The leaders of the two states and fleets talk about friendship.

Після чергових інструкцій Путіна Янукович записав відеозвернення про нібито переслідування. Ці тези поширила російська пропаганда. Пізно ввечері 23.02.2014 щойно призначені очільники українських силових відомств прибули до Криму. Але затримати экс-президента не вдалося — його «десантував» у Росію великий десантний корабель «Азов» ЧФ РФ. Екіпаж корабля згодом братиме участь у російській агресії проти України.

і поповнюють (про)російські кадри. Вони служать опорою владі у боротьбі з власним народом, зокрема й 18.02.2014 — під час розстрілів «Небесної сотні».

Севастополь

Після втечі збанкрутілого президента з Києва, Росія переходить до сценарію збройної агресії проти України. Наприкінці лютого 2014-го до військових баз РФ у Криму починає прибувати підсилення. Одночасно в офісах проросійських організацій, у готелях і навіть

монастирях півострова оселяються організовані групи іноземних «туристів» спортивної статури. Після поразки у Києві силовики Внутрішніх військ і «Беркута» повертаються до Сімферополя та Севастополя.

Чорноморський флот — чудове прикриття для окупаційних військ, місцевий антимайдан — для російських бойовиків, а президент-утікач — для політичного окомілювання. 23.02.2014 російський військовий літак доставляє його на авіабазу ЧФ у Гвардійське. Янукович у Криму — це російський «козир», спроба замаску-

- ◀ After further instructions from Putin, Yanukovych records a video message about the alleged persecution. These talking points are immediately spread by Russian propaganda. Late in the evening on February 23, 2014, the newly appointed heads of Ukrainian law enforcement agencies arrive in Crimea. But they cannot detain the ex-president. He has been sea-lifted to Russia by the large landing ship Azov of the Russian Black Sea Fleet. The ship's crew will later take part in the Russian aggression against Ukraine.

run, Yanukovych also signs an invitation for the Russian troops to Ukraine.

Perevalne

With the help of Yanukovych, and not only Russia, confuses the world and, especially, those people who swore to protect Ukraine in Crimea. They are being convinced that there was a coup d'état in Kyiv, and the new government intends to take revenge on the Crimeans. Russia promises peace, friendship, and a high standard of living. More than 9,000 out of 13,000 Ukrainian

servicemen in Crimea go over to the side of the occupiers. Among them is the Commander-in-Chief of the Armed Forces Ilyin, Commander of the Navy Berezovsky, Commander of the 36th Separate Coastal Defense Brigade Storozhenko.

Bashtanka

And yet, the just retribution finds the traitors. In 2014, military officer Ihor Rudenko remains in Crimea to serve the occupiers. And in 2022, as part of a new unit of the Russian Armed Forces, he takes part in the capture of Novaya Kakhovka

вати іноземну окупацію під «громадянську війну». «Легітимний» більше не викликає довіри навіть серед своїх, але його статус потрібний Аксьонову, Константинову, Чалому – майбутнім гауляйтерам Москви на півострові. У бігах Янукович підписує запрошення російським військам в Україну.

Ялта

За допомогою Януковича і не тільки Росія дезорієнтує світ і, особливо, людей, що присягали захищати Україну в Криму. Їх переконують, нібито в Києві державний переворот, а нова влада начебто має намір мститися кримчанам. Росія ж обіцяє мир, дружбу, високий рівень життя. Понад 9 із 13 тисяч українських військовослужбовців у Криму переходять на бік окупантів. Серед них – головнокомандувач ЗСУ Ільїн, командувач ВМС Березовський, командир 36-ї окремої бригади берегової оборони Стороженко.

Баштанка

А втім зрадників наздоганяє розплата. Офіцер Ігор Руденко, який у 2014-му залишився служити окупантам, вже у 2022-му в складі нового підрозділу збройних сил РФ бере участь у захопленні Нової Каховки та Баштанки на півдні України. Там 01.03.2022 він здається в полон. Менш ніж за 2 місяці Дніпровський районний суд Києва виносить вирок: 15 років позбавлення волі за дезертирство та державну зраду. Ще менше щастить чиновникам-колаборантам і ватажкам незаконних збройних формувань – їх ліквідація загибель часто трапляється за загадкових обставин.

Тим часом Янукович від судового вироку – за державну зраду та пособництво у веденні агресивної війни – і далі переховується в Росії. ■

Березень 2014, українські морпіхи 36-ої бригади в Перевальному не пускають російських військових до української військової частини. До 2014-го ця бригада була найбільшим сухопутним з'єднанням ВМС ЗСУ. 02.03.2014 військове містечко бригади оточили російські війська. Після майже трьох тижнів протистояння за наказом командира бригада здалася. Більшість перейшли на бік РФ, решта, на чолі з командиром гірсько-піхотного батальйону Юрієм Головащенко, вийшли з Криму на материк.

▲ March 2014, Ukrainian marines of the 36th Marine Brigade in Perevalne holding Russian soldiers off the Ukrainian military unit grounds. Until 2014, this brigade has been the largest land unit of the Ukrainian Navy. On March 02, 2014, the brigade's compound is surrounded by Russian troops. After almost three weeks of confrontation, the brigade surrenders on the order of the commander. The majority of the personnel defects to the Russian side. The rest, led by the commander of the mountain infantry battalion, Yury Golovashenko, leave Crimea for the mainland.

and Bashtanka in the south of Ukraine. There, on March 1, 2022, he surrenders to the Armed Forces of Ukraine. In less than 2 months, the Dnipro District Court of Kyiv hands him a verdict: 15 years of imprisonment for desertion and high treason. Collaborating officials and leaders of illegal armed formations are often less fortunate – they just die under mysterious circumstances.

In the meantime, Yanukovich continues to hide in Russia after being sentenced in absentia for high treason and aiding in the conduct of an aggressive war against Ukraine. ■

Мітинг біля Верховної
Ради АРК. 26.02.2014.

ГІДНІСТЬ ПРОТИ РОСІЙСЬКОЇ ЗБРОЇ

КРАПЛЯ-ОКЕАН НА ВІЙНІ

Світ захоплюють кадри українських революцій. Боротьба за гідність – жива частина нашої культури, безцінний здобуток молоді демократії. Практично кожен має свою історію громадянського спротиву. А для багатьох цей досвід став також джерелом протистояння зовнішній агресії.

Сімферополь

26.02.2014 мирні протестувальники збираються біля кримського парламенту на підтримку територіальної цілісності України. Заклик Меджлісу кримськотатарського народу відгукується тисячам небайдужих. Майбутній очільник окупаційної адміністрації Аксьонов водночас збирає прихильників під сепаратистськими гаслами.

◀ Rally near the Verkhovna Rada of the ARC. 02/26/2014

DIGNITY AGAINST RUSSIAN WEAPONS

A DROP MAKES AN OCEAN

The world is captivated by the footage of the Ukrainian revolutions. The struggle for dignity is a living part of our culture, an invaluable achievement of a young democracy. Almost every Ukrainian has a story of civil resistance. And for many, this experience also becomes a source of motivation to resist the external aggression.

Simferopol

On 02/26/2014, peaceful protesters gather near the Crimean parliament in support of Ukraine's territorial integrity. The call of the Mejlis of the Crimean Tatar people is heeded by thousands of concerned citizens. At the same time, the future head of the occupation administration, Aksyonov, gathers supporters under separatist slogans.

▲
Херсонці під час мітингу проти російської окупації в березні 2022.

Послідовники «русского мира» в Донецьку забивають палицями чоловіка з українським прапорцем. 28.04.2014. ▶

Відбуваються сутички. Правоохоронці бездіяльні, але мирні протестувальники вже звично самоорганізуються. Того дня вони дають чітко зрозуміти владним кабінетам – про перегляд статусу Криму не може бути й мови. Їх більшість, вони вже в будівлі парламенту. І лише аби не допустити насильства, демократичні сили узгоджено йдуть із урядової площі героями. Мине кілька років і 26 лютого, за Указом Президента України, увійде до календаря пам'ятних дат України – Днем спротиву окупації Автономної Республіки Крим та міста Севастополя.

Російський спецназ вже наступного дня захоплює стратегічні об'єкти Криму, але і це не зупиняє громадянське суспільство, особливо в Шевченківські дні. Ці особливі березневі дати в календарі близько тисячі українців у Сімферополі зустрічають біля пам'ятника Кобзарю. Вони вшановують полеглих на Майдані, висловлюються на підтримку соборності України. З нагоди 200-річчя Тараса Шевченка, зі закликами зупинити окупацію декілька сотень людей збирається й у Севастополі. На мирних активістів нападають (про)російські бойовики, двох співорганізаторів викрадають. Попри очевидну небезпеку, громадянські акції в Сімферополі продовжуються аж до дня так званого «референдуму»...

Донецьк

Донеччани спостерігають за подіями в Криму, відчують такі ж загрози. Тому вже 04.03.2014 вони виходять на мітинг, щоб продемонструвати стійку позицію – жити в єдиній Україні. Мирні маніфестації майже одразу атакує завезений із Росії криміналітет. 13 березня

Pro-Russian thugs in Donetsk beat down a man with a Ukrainian flag. 04/28/2014

Kherson residents during a rally against the Russian occupation in March 2022.

Clashes start. The law enforcement officers are standing by, but the peaceful protesters are habitually self-organizing. That day, they deliver a very clear statement that revising the status of Crimea is out of question. They have the upper hand, and they are already in the parliament building. Just to prevent violence, the democratic forces agree to leave the government square as heroes. A few years later, February 26 will be included in the calendar of memorable dates of Ukraine by presidential decree as the Day of Resistance to the Occupation of the Autonomous Republic of Crimea and the City of Sevastopol.

The very next day, Russian special forces seize strategic facilities in Crimea, but this does not stop the civil society, especially on Shevchenko's Day. About a thousand Ukrainians in Simferopol celebrate these special dates in March at the Taras Shevchenko monument. They honor the fallen on the Maidan and speak out in support of Ukraine's unity. Several hundred people also gather in Sevastopol to mark the 200th anniversary of Taras Shevchenko and call for an end to the occupation. The peaceful activists are attacked by (pro)Russian militants, and two of the organizers are kidnapped. Despite the obvious danger, protests and civil resistance in

◀ Жителі окупованої Городні на Чернігівщині вийшли на мітинг у день народження Тараса Шевченка. 09.03.2022.

Городнянці перекривають дорогу, щоб не пустити ворожу техніку в сторону Чернігова. 28.02.2022. ▲

російські спецслужби переходять до масового терору в Донецьку. Сотні молодиків із ножами, битами, пістолетами нападають на мирну акцію. Від ножового поранення помирає активіст Дмитро Чернявський...

Херсон

У 2022-му рашистам вдалося захопити (а потім і втратити) єдиний обласний центр. Та й тут, у середмісті Херсона перед озброєними окупантами відбуваються мирні мітинги під українськими прапорами. Тисячі громадян чинять спротив по всій області аж до кінця квітня 2022-го. Тоді рашисти вдаються до ще жорстокіших репресій. З перших днів повномасштабного нападу вони неспроможні зупинити саможертвний і запеклий спротив навіть беззбройних людей у різних куточках України.

Чернігівщина

24.02.2022 через прикордонну Городнянську громаду сунуть колони російської техніки на Чернігів. Попри раптовий напад і смертельну загрозу, громада не завмирає. Люди мало не голими руками розвертають російські бронеколони. Пиляють і валять дерева, перекривають шляхи. З окупованим уже кілька років Сімферополем їх розділяють більше 1000 км, блокпости, пекельна лінія фронту, але не цінності — 9 березня, у день народження Тараса Шевченка городнянці теж збираються під українськими прапорами. Ошелешені окупанти поряд, коли на площі лунає: «Слава Україні! — Героям слава!» ■

Simferopol will continue until the day of the so-called "referendum"...

Donetsk

Residents of Donetsk are watching the events in Crimea and feel the same threat. Therefore, on March 04, 2014, they rally to demonstrate their firm position—they want to live in a united Ukraine. Peaceful demonstrations are almost immediately attacked by thugs brought in from Russia. On March 13, Russian intelligence services launch a massive terror attack in Donetsk. Hundreds of young men with knives, bats, and guns attack a peaceful rally. Activist Dmytro Chernyavsky dies of a stab wound...

Kherson

In 2022, the Russians manage to capture (and then lose) the only regional capital. But even here, in the center of Kherson, armed occupiers face peaceful rallies under Ukrainian flags. Thousands of citizens protest throughout the region until the end of April 2022. Then the Ruscists resort to even more brutal repressions. From the first days of the full-scale invasion, they are unable to stop the self-sacrificing and fierce resistance of unarmed people in different parts of Ukraine.

Chernihiv Region

On February 24, 2022, convoys of Russian vehicles are moving towards Chernihiv through the border community of Horodnya. Despite the sudden attack and mortal danger, the community does not freeze in fear. People turn back Russian armored vehicles almost with their bare hands. They cut trees and block the roads. They are separated from Simferopol, which has been occupied for several years, by more than 1000 km, checkpoints, and a hellish front line. But they share the same values—on March 9, Taras Shevchenko's birthday, the townspeople also gather under Ukrainian flags. Occupiers stand by in stunned silence as the square erupts in "Glory to Ukraine! Glory to the heroes!" ■

◀ Residents of occupied Horodnia in Chernihiv Oblast going to a rally on Taras Shevchenko's birthday. 03/09/2022

Residents of Horodnia blocking the road to prevent enemy vehicles from entering Chernihiv. 2/28/2022
▼

▲
Російські солдати біля захопленої Верховної Ради Автономної Республіки Крим. Тільки їх участь забезпечила імітацію засідання кримського парламенту та злочинні голосування на угоду Москви, березень 2014.

ЗАМАХ НА ДЕМОКРАТІЮ

**НАРОДНІ ОБРАНЦІ —
МІШЕНІ АГРЕСОРА**

ATTACK ON DEMOCRACY

ELECTED OFFICIALS AS
AGGRESSOR'S TARGETS

Russian soldiers near the seized Verkhovna Rada of the Autonomous Republic of Crimea. Only their participation ensured the imitation of the Crimean parliament session and criminal voting to please Moscow. March 2014.

Путін і місцеві пособники ► агресії підписують документ про анексію Криму, 18.03.2014.

У ніч на 27.02.2014 російські військові без розпізнавальних знаків захоплюють будівлю уряду Автономної Республіки Крим. Під їх контролем також кримський парламент. Урядову площу оточують бойовики. Це перші неприховані акти збройної агресії Росії.

Сімферополь

Депутати автономії доти двічі збиралися – 21 та 26 лютого, але сепаратистські рішення НЕ проголосували. Чітку позицію на підтримку України висловив і народ під стінами Верховної Ради АРК. Черговий масштабний мітинг

розвіяв вагання окремих народних обранців.

Пізніше учасник гібридної агресії Гіркін буде нарікати, що у Сімферополі не мав жодної підтримки серед органів держвлади. 27.02.2014 його бойовики силою збирають по місту кримських депутатів, щоб вони вже у захопленій будівлі голосували за так званий «референдум». Агресор поспіхом міняє й голову уряду. Призначають маловпливового, зате зручного і дуже проросійського Аксьонова. Байдуже, що партію «Гобліна» на останніх демократичних виборах до кримського парламенту підтримали всього 4,02% виборців...

- ◀ Putin and local accomplices of the aggression sign a document on the annexation of Crimea, March 18, 2014.

On the night of February 27, 2014, Russian soldiers without insignia capture the building of the Government of Autonomous Republic of Crimea. The Crimean parliament is also under their control. Government Square is surrounded by militants. These are the first overt acts of armed Russian aggression.

Simferopol

The autonomy's parliament met twice by then—on February 21 and 26, but they did NOT vote for separatist decisions. The people in front of the Verkhovna Rada of the ARC also

expressed a clear position in support of Ukraine. Another large-scale rally dispels the hesitation of individual people's representatives.

Later, Igor Girkin, a participant in the hybrid aggression, would complain that he had no support from the authorities in Simferopol. On February 27, 2014, his militants gather Crimean MPs all around the city so that they could vote at the gun point for the so-called "referendum" in the seized building. The aggressor hastily changes the head of the government. They appoint Sergey Aksyonov, who goes by the nick of Goblin and has no real influence, but is

Ексгумація тіл родини Сухенків,
04.04.2022. За даними медичної
експертизи, подружжя та їх сина
вбили невдовзі після викрадення.

Exhumation of the bodies of the Sukhenko family, April 04, 2022. According to the forensic examination, the couple and their son were killed shortly after the kidnapping.

Місцева влада – серед перших цілей загарбників, її рішеннями можна маскувати окупацію. Втім далеко не всі посадовці стали слухняним знаряддям росіян. Коли законні представники громад не йдуть на співпрацю, їх заміщують самозванцями. Маріонеток демонстративно оголошують «народними мерами», «народними губернаторами», а їхню незаконну діяльність – «народними республіками».

Натомість дійсні народні обранці та лідери думок зазнають переслідувань. Це громадські активісти, журналісти, священники, спортсмени, науковці, освітяни, а також неугодні Росії посадовці й очільники громад. Вони першими стають жертвами погроз, обшуків, викрадень, тортур і страт.

Горлівка

У захопленій бойовиками Горлівці на Донеччині місцевий депутат Володимир Рибак намагається повернути прапор України над містом. 17.04.2014 за цей вчинок злочинці з групи Безлера викрадають 42-річного патріота. Його доправляють до Слов'янська, катують і безжально вбивають. 19 квітня місцеві рибалки в річці Казенний Торець знаходять два тіла – Володимира та учасника Революції Гідності, студента Юрія Поправки.

З початком повномасштабного вторгнення окупанти влаштовують жорстокі полювання на місцевих активістів й очільників громад в усіх доступних їм населених пунктах України. З лютого 2022-го відомі численні випадки насильницьких зникнень таких громадян України у Запорізькій, Херсонській, Київській, Сумській, Чернігівській, Харківській, Луганській, Донецькій областях.

Київщина

У селі Мотижин на Київщині староста села Ольга Сухенко разом із чоловіком Ігорем та сином Олександром залишаються з громадою. У найважчі дні окупації родина підтримує односельчан, фіксує та передає оперативну інфор-

мацію українським захисникам. Після чергових військових невдач окупанти влаштовують у селі каральну акцію. 23.03.2022 росіяни приходять і в будинок Сухенків. Долю родини з'ясують лише після звільнення села – 2 квітня в лісі поблизу Мотижина знаходять братську могилу з тілами 4-х людей. Зв'язані руки та характер тілесних ушкоджень не залишають сумнівів у навмисній страті старости та її сім'ї.

Жертв російських розправ нині вшановують високими державними нагородами. Посмертно Володимир Рибак присвоєно звання Героя України з удостоєнням ордена «Золота Зірка». Ольга Сухенко відзначена орденом «За мужність» 3-го ступеня. ■

Мабуть, йому здавалось, що його мине ця доля і все буде гаразд. Але він інакше б не міг, бо він жив у згоді зі своїми принципами – як вважав за потрібне, так і говорив, так і діяв.

Олена Рибак, дружина Володимира Рибак, інтерв'ю «Радіо Свобода».

convenient and very pro-Russian. It doesn't matter that his party received only 4.02% of votes in the last democratic elections to the Crimean parliament...

The local authorities are among the first targets of the invaders, as their decisions can be used to mask the occupation. However, not all officials become obedient tools of the Russians. When legitimate representatives of communities do not cooperate, they are replaced by impostors. Puppets are demonstratively declared "people's mayors", "people's governors", and their illegal activities are "people's republics".

Instead, real people's representatives and opinion leaders are persecuted. Among them are public activists, journalists, priests, sportsmen, scientists, educators, as well as officials and community leaders who disagree with Russia. They are the first victims of threats, searches, kidnappings, torture and executions.

Horlivka

In the militant-held city of Horlivka in Donetsk Oblast, local councilman Volodymyr Rybak is trying to re-erect the Ukrainian flag over the city. On April 17, 2014, thugs from the Bezler group kidnap the 42-year-old patriot for this act. He is sent to Slovyansk, tortured and mercilessly killed. On April 19, local fishermen find two bodies in the Kazennyi Torets River, one of them being Volodymyr, and another a participant in the Revolution of Dignity, student Yuriy Popravka...

With the beginning of a full-scale invasion, the occupiers organize brutal hunts for local activists and community leaders in city and village of Ukraine they hold. Since February 2022, there are numerous cases of kidnappings of such citizens of Ukraine in the Zaporizhzhia, Kherson, Kyiv, Sumy, Chernihiv, Kharkiv, Luhansk, and Donetsk oblasts.

Kyiv Oblast

In the village of Motyzhyn in the Kyiv Oblast, village head Olga Sukhenko, along with her husband Igor and son Oleksandr, remain with the community. In the most difficult days of the occupation, the family supports fellow villagers, collects and transmits operational information to Ukrainian defenders. After a series of military setbacks, the occupiers organize a punitive raid on the village. On March 23, 2022, the Russians come to the Sukhenkos' house. The fate of the family will become known only after the liberation of the village - on April 2, a mass grave with the bodies of 4 people was found in the forest near Motyzhyn. The tied hands and the nature of the injuries leave no doubt about the deliberate execution of the community head and her family.

The victims of Russian massacres have been honored with high state awards. Volodymyr Rybak was posthumously awarded the title of Hero of Ukraine with the Golden Star Order. Olga Sukhenko was awarded the Order "For Courage" of the 3rd degree. ■

Probably, he thought that he could escape this fate and everything would be fine. But he could not have acted otherwise, because he lived in accordance with his principles. He spoke and acted as he saw fit.

Olena Rybak, wife of Volodymyr Rybak,
interview with Radio Liberty.

МЕДІА ПІД ПРИЦІЛОМ

ІЗОЛЮВАТИ НЕ МОЖНА РОЗСТРІЛЯТИ

Від медіа в самій Росії залишилося хіба лиш слово. Там цим словом називають офіційні пропагандистські канали.

Російські «медіа» — це цілодобове нав'язування людиноненависницької ідеології Кремля по всьому світу. Така інформаційна експансія зазвичай передуює збройній агресії, а відтак супроводжує та обслуговує цілі окупанта. Рашисти працюють за типовою схемою: заздалегідь посіяти інформаційний хаос, ізолювати незалежні медіа, монополізувати інформаційний простір, зрештою відчайдушно атакувати чужі телевежі й ретранслятори сигналів.

Сімферополь

Серед перших жертв агресії росіян в Україні — Державна телерадіокомпанія «Крим». 06.03.2014 її будівлю та Радіо-телевізійний передавальний центр АРК захоплюють «московські волонтери» — так сам назвався один із блокувальників кримському журналісту Пашаєву. І поки демократична світова громадськість розбирається в плутаних назвах, на півострові вже протягом тижня зникають із ефіру усі українські канали. Натомість під'єднані цілодобовий «Росія-24» та ще 32 федеральні російські телеканали.

▲ Обстріл телевеж у 2022-му приніс і людські втрати. 01.03.2022 в Києві загинуло 5 мирних жителів. Серед них — оператор каналу «Live» Євген Сакун. 15.03.2022 в Антополі загинуло 9 людей, ще 9 — поранено.

MEDIA IN THE CROSSHAIRS

SHALL I SHOOT YOU OR CO-OPT YOU?

In Russia, "media" is just a word to gloss over delivery platforms and channels for official propaganda.

Russian "media" are pushing the Kremlin's misanthropic ideology around the world 24/7. Their information warfare usually precedes the armed aggression and then accompanies it serving the goals of the occupier. Ruscists work to a typical scheme: sowing information chaos in advance, isolating independent media, monopolizing the information space, and ultimately physically attacking TV towers and signal repeaters of the targeted country.

Simferopol

Crimea State Broadcasting Company becomes one of the first victims of Russian aggression in Ukraine. On March 6, 2014, its building and the Crimean Radio and Television Broadcasting Center are seized by "volunteers from Moscow"—that's how one of the blockers introduces himself to the Crimean journalist Osman Pashayev. And while the democratic world is figuring out the confusing names, all Ukrainian channels are taken off air on the peninsula within a week. Instead, Russia-24 and 32 more federal Russian TV channels are up. Russia launches a massive disinformation and propaganda campaign preparing the ground for the infamous "referendum". Until March 12,

◀ The shelling of the television towers in 2022 also resulted in human losses. On March 1, 2022, 5 civilians are killed in Kyiv. Among them is Yevhen Sakun, cameraman of the Live channel. On March 15, 2022, 9 people were killed and another 9 were injured in Antopil.

2014, circulation of 90% of Ukrainian media is blocked on the territory of Crimea. To this day, the activities of independent journalists on the peninsula are fraught with risks: from illegal detention to fabricated criminal cases.

Slovyansk

The same scheme is at work in April 2014 in eastern Ukraine: the TV tower on Karachun hill near Slovyansk, TV centers in Donetsk and Luhansk are seized. For over a decade all Ukrainian channels have been blocked there, and the population has been bombarded by Russian television propaganda.

From the beginning of the full-scale invasion, Russian propaganda and disinformation reign in all newly occupied territories. There are reports of the "sacking" of Kyiv, Zaporizhzhia, Odesa... If the enemy cannot hold the infrastructure, they tried to destroy it. In Kherson, the Russians try to blow up the local TV center during their retreat.

Antopil

Ukrainian TV towers and repeaters are among the first targets of rocket attacks. On March 1, 2022, two Russian missiles hit the TV tower in Kyiv. On March 15, a TV tower is attacked in the village of Antopil near Rivne, and the next day in Vinnytsia.

Journalists become victims of the occupiers

Аудиторію посилено готують до сумнозвісного «референдуму». До 12.03.2014 на території Криму заблокована робота 90% українських медіа. Донині діяльність незалежних журналістів на півострові супроводжують постійні ризики: від незаконного затримання до сфабрикованих кримінальних справ.

Слов'янськ

Така ж схема працює у квітні 2014-го на сході України: захоплюють телевежу на горі Карачун поблизу Слов'янська, телецентри в Донецьку та Луганську. Вже більше десяти років там заблоковані усі українські канали, триває зомбування населення російською телепропагандою.

З початком повномасштабного вторгнення російська пропаганда й дезінформація панує й на новоокупованих територіях. Типовими там є повідомлення про нібито «взяття» Києва, Запоріжжя, Одеси... Якщо ж ворог не може втримати інфраструктуру — прагне знищити її. У Херсоні росіяни при відступі пробують підірвати місцевий телецентр.

Антопіль

Українські телевежі та ретранслятори — серед перших об'єктів ракетних обстрілів. 01.03.2022 дві російські ракети влучають біля телевежі в Києві. 15 березня атаковано телевежу в селі Антопіль біля Рівного, а наступного дня — у Вінниці.

Жертвами окупантів стають і самі журналісти — з 2014-го відомо про численні випадки тиску, погроз, перешкоджання професійній діяльності, незаконних арештів, катувань, зникнень. Резонансними стали справи журналіста «Укрінформу» Романа Сущенка (утримувався в російській в'язниці майже 3 роки) та автора проекту «Радіо Донбас.Реалії» Станіслава Асєєва (викрадений у Донецьку, утримувався в концтаборі «Ізоляція»). У російській неволі досі залишаються Владислав, Ірина, Максим та інші українські журналісти. Ще двоє: Вікторія Рощина та Дмитро Хилюк, вважаються зниклими безвісти на території РФ. Жертвами агресії часто стають і рідні працівників медіа.

Ситуація з медіа, яка зараз склалася на окупованих територіях Криму і Сходу України, характеризується як «інформаційне гетто». Відключені українські телеканали, забезпечено незаконне мовлення місцевих телерадіоорганізацій та ліцензіатів Роскомнадзору.

Еміне Джеппар, заступниця міністра інформаційної політики України. 2016.

Максим Левін — один із найкращих фотографів, які документували цю війну з 2014-го. 13.03.2022 зник у районі села Гута-Межигірська. Його тіло з двома вогнепальними пораненнями знайдуть лише після деокупації Київщини.

too. Since 2014, there have been numerous cases of pressure, threats, obstruction of professional activities, illegal detentions, torture, and disappearances. The cases of Ukrinform journalist Roman Sushchenko (held in a Russian prison for almost 3 years) and the author of the Radio Donbas.Realii project Stanislav Aseyev (kidnapped in Donetsk, and held in the Izolyatsia concentration camp) received widespread media coverage. Vladyslav Yesypenko, Iryna Danylovykh, Maksym Butkevich and other Ukrainian journalists are still in Russian captivity. Two more, Victoria Roschyna and Dmytro Khilyuk, remain missing in the territory of the Russian Federation. Relatives of media workers also often become victims of aggression.

The situation with the media, which has now developed in the occupied territories of Crimea and Eastern Ukraine, could be called an “informational ghetto”. Ukrainian TV channels were disconnected, illegal broadcasting of local TV and radio organizations and licensees of Roskomnadzor has been ensured.

Emine Dzhaparova, Deputy Minister of Information Policy of Ukraine. 2016.

▲ Maxim Levin is one of the best photographers who has been documenting this war since 2014. On March 13, 2022, he disappears in the area of the village of Huta-Mezhahirska. His body with two gunshot wounds will be found only after the deoccupation of Kyiv region.

Харків

Тим часом невідворотне покарання наздоганяє російських злочинців. Ось 06.03.2022 безрезня заступник командира військової частини 6-ї армії військово-повітряних сил та протиповітряної оборони західного військового округу ЗС РФ на російському бойовому літаку здійснює бомбардування радіотелевізійної станції у Харкові. Він застосовує 8 авіаційних бомб ФАБ-500 загальною вагою 2,5 тонни у тритиловому еквіваленті. А втім льотчика збивають українські захисники, і вже за рік український суд призначає йому покарання — 12 років ув'язнення. ■

ЗЛОЧИНИ РОСІЇ ПРОТИ МЕДІА В УКРАЇНІ* RUSSIA'S CRIMES AGAINST THE MEDIA IN UKRAINE**

558 злочинів скоїла Росія проти журналістів та медіа в Україні з початку широкомасштабного вторгнення 24 лютого 2022 року.

Russia has committed 558 recorded crimes against journalists and media in Ukraine since the beginning of the full-scale invasion on February 24, 2022.

*Усього загинуло 77 працівників медіа, з них 13—під час виконання професійних обов'язків, 64 — як учасники бойових дій або внаслідок обстрілів чи від катувань. 70 — з початку повномасштабної агресії. Дані Інституту масової інформації.

ВИДИ ТА КІЛЬКІСТЬ ПОРУШЕНЬ TYPES AND NUMBERS OF VIOLATIONS

13

вбивств
murders

14

зникнень
журналістів
disappearances
of journalists

24

викрадення
журналістів
kidnappings
of journalists

**A total of 77 media workers were killed, 13 of them—while performing their professional duties, 64 while participating in hostilities or as a result of shelling or torture. of them 70—from the beginning of full-scale aggression. Data from the institute of mass information.

Kharkiv

Meanwhile, inevitable punishment is catching up with Russian criminals. On March 6, 2022, a Russian warplane piloted by the deputy commander of a military unit of the 6th Army of the Russian Air Force of the Western Military District flies out on a sortie to bombard a radio and television station in Kharkiv. He drops 8 FAB-500 aviation bombs with a total weight of 2.5 tons in TNT equivalent. However, his airplane is shot down by Ukrainian defenders, and within a year the Ukrainian court sentences him to 12 years in prison. ■

30

поранень
журналістів
journalists wounded

16

обстрілів телевеж
tv towers shelled
or bombed

42

обстрілів
журналістів
journalists fired at

16

захоплень та нападів на
редакційні медіа
editorial media seized or attacked

10

блокувань інтернет-доступу
до медіа
access blocks to online media

68

переслідувань
журналістів, погроз,
заякувань
instances of persecution,
threats, and intimidation
of journalists

28

вимкнень українського
мовлення та трансляція
російської пропаганди
ukrainian
broadcasting centers turned
off and replaced with russian
propaganda

61

кіберзлочин
cybercrimes

5

юридичних тисків
instances of legal pressure

МОРСЬКІ БАТАЛІЇ

КОЛИ РАШИСТИ БУКВАЛЬНО СЯГНУЛИ ДНА

За угодами 1997-го Чорноморський флот Росії залишається в Криму. Минає 17 років і цей «троянський кінь» стає зброєю путінської агресії проти України.

ЧФ маскує російську мілітаризацію півострова. Разом із ново-прибулими окупантами, участь у блокуванні українських військових частин беруть і «місцеві» чорноморці. За останні роки військові обох держав у Криму обживаються тісними особистими зв'язками. Москва побоюється «асиміляції» ЧФ РФ в українському соціумі. Водночас цинічно використовує цей фактор для схилення до зради військових України. У 2014-му часом сусіди й родичі спостерігають один за одним через оптичний приціл.

▲ Супутниковий знімок «Очакова» та двох водолазних морських суден, які перегороджують шлях для виходу з Донузлаву українським кораблям, березень 2014.

▲ Блокада Донузлава російським флотом. Кілекторне судно «КИЛ-25» прибуло для встановлення загороджень. Далі за ним судно контролю фізичних полів «СФП-183» та ракетний катер «Р-60». Ліворуч на зовнішньому рейді – ракетний крейсер «Москва», 5.03.2014.

SEA BATTLES

THE RUSCISTS HITTING ROCK BOTTOM

According to the Partition Treaty of 1997, the Russian Black Sea Fleet remains in Crimea. After 17 years, this Trojan horse becomes a weapon of Putin's aggression against Ukraine.

The Black Sea Fleet provides cover for the Russian militarization of the peninsula. At the outset of the invasion, the "local" Black Sea Fleet servicemen take part in blocking Ukrainian military units along with the newly arrived occupiers.

The military men of both states, having lived side-by-side in Crimea for decades, have a web of close personal ties. Moscow fears the integration of the Russian Black Sea Fleet servicemen in the Ukrainian society, and at the same time cynically uses this factor to encourage the military men of Ukraine to defect. In 2014, neighbors and relatives sometimes watch each other through rifle sights.

Although main events of the Russian occupation of Crimea unfold on land, Russian ships also do their part at sea. They sea-lift additional troops from the

▲ Blockade of Donuzlav by the Russian fleet. The salvage vessel KIL-25 arrived to install the blockships. It is flanked by the SFP-183 physical field control vessel and the R-60 missile corvette. Missile cruiser Moskva is on the left, on the outer roadstead, March 05, 2014.

▣ Satellite image of Ochakov and two naval diving boats blocking the way for Ukrainian ships to leave Donuzlav, March 2014.

Основні події російської окупації Криму розгортаються на суходолі. Однак і російські кораблі не залишаються осторонь. Вони перекидають із кавказького узбережжя додаткові війська, блокують у бухтах корабельний склад Військово-морських сил України та морських прикордонників, доставляють групи захоплення до бузових платформ на чорноморському шельфі.

оз. Донузлав

Саме на морі розгортається останній акт організованого спротиву українських військових російській окупації Криму. 14.03.2014, щоб уникнути фізичного захоплення на причалі, 5 кораблів ВМС України поповнюють запаси палива, прісної води, продовольства та відходять на середину озера Донузлав. Вони вже у пастці, адже вузький канал із озера у відкрите море заблокований ворогом. 25 березня, коли вже всі українські частини півострова захоплені, а Москва хизується «поверненням Криму в рідну гавань», до останнього тримається морський тральщик «Черкаси».

У кількогодінному бою, проти кількох вертольотів і катерів із російським спецназом, 48 українських моряків втрачають свій корабель, але зберігають бойовий прапор, портрет Тараса Шевченка, кормовий герб. Про хлопців із

«Черкас» знято кінострічку, а в 2022-му навіть її актори стають до оборони України.

о. Зміїний

Натомість безславна доля наздоганяє ворожі кораблі-учасники донузлавської блокади. Серед них і ракетний крейсер «Москва» (до 1996-го він називався «Слава»). Саме цьому «руському воєнному кораблю» 24.02.2022 захисники острова Зміїний адресують свій відомий заклик. Не мине й двох місяців, як 14 квітня флагман ЧФ РФ «Москва» неподалік того ж Зміїного піймає у свій борт дві протикорабельні ракети українського виробництва «Нептун». Гордість російського флоту стає черговою мертвою бляшанкою на дні Чорного моря. А ще – музейним експонатом України.

Севастополь

Знищення флагмана – лише прелюдія до наступних поразок ворожого флоту. Справжню революцію у військовій справі творять морські дрони України. Вони регулярно відправляють услід за «Москвою» російські кораблі. Зазнає втрат російський флот і від ударів із неба. 22.09.2023 українські ракети розносять у друзки помпезну будівлю штабу Чорноморського флоту в Севастополі. ■

Вони рахували, що флоту в Україні немає.
Ну, прорахувалися.

Олексій Неїжпапа, командувач ВМС ЗС України
віце-адмірал, зі сторінки «Фейсбук»
Головнокомандувача ЗСУ, 22.08.2022.

Caucasus side, block the ships of the Naval Forces and Coast Guard of Ukraine and in the bays, deliver assault parties to the drilling platforms on the Black Sea shelf.

Donuzlav

It is at sea that the last act of organized resistance of the Ukrainian military to the Russian occupation of Crimea unfolds. On March 14, 2014, in order to avoid physical capture at the pier, 5 ships of the Navy of Ukraine replenish their supplies of fuel, fresh water, and food and leave for the middle of the Donuzlav Bay. They are already trapped, because the narrow mouth of the bay is blocked by the enemy. On March 25, when all Ukrainian parts of the peninsula have already been captured, and Moscow is flaunting the "return of Crimea to its native harbor", the minesweeper Cherkasy is holding on to the last.

In a standoff lasting several hours, against several helicopters and boats with Russian special forces, 48 Ukrainian sailors finally lose their ship, but keep the battle flag, the portrait of Taras Shevchenko, and the stern badge. A feature film about the crew of Cherkasy was released in 2019, and in 2022 actors from its cast volunteered to defend Ukraine.

Snake Island

Russian ships participating in the Donuzlav blockade later find an inglorious end. Among them is the missile cruiser Moskva (until 1996 named Slava). This is the "Russian warship" told off by the defenders of the Snake Island in the famous radio traffic that became an instant meme in Ukraine and abroad. Less than two months later, on April 14, Moskva, the flagship of the Russian Black Sea Fleet gets two Ukrainian-made Neptun anti-ship missiles into its port side. The pride of the Russian fleet becomes just another shipwreck at the bottom of the Black Sea, and a museum exhibit for Ukraine.

Sevastopol

The destruction of the flagship is only a prelude to more defeats of the enemy fleet. Marine drones of Ukraine herald a real revolution in naval operations. They regularly send Russian ships after Moskva. The Russian fleet also suffers losses from air strikes. On September 22, 2023, Ukrainian missiles blow up the pompous Black Sea Fleet headquarters building in Sevastopol. ■

They thought that Ukraine had no navy.
Well, they thought wrong.

Oleksiy Neizhpapa, Commander of the Navy of the Armed Forces of Ukraine, Vice Admiral, on the Facebook page of the Commander-in-Chief of the Armed Forces of Ukraine, August 22, 2022.

▲ Найбільший у світі суперважкий транспортний літак Ан-225 «Мрія» — світовий рекордсмен із вантажопідйомності, швидкості, висоти польоту. На момент нападу перебував у ангарі летовища «Антонов». Знищений росіянами.

ПОВІТРЯНІ ВОРОТА

РАШИСТСЬКІ ПЛАНИ ТА УКРАЇНСЬКІ КРИЛА

Військові 204 бригади тактичної авіації ▶
Повітряних сил ЗСУ 04.03.2014 без зброї, строем, виконуючи державний гімн, прорвалися до аеропорту «Бельбек». Так українські авіатори ще майже на місяць повернули контроль над злітною смугою.

Українські летовища — мрія та прокляття російських окупантів.

Кремлю було замало двох аеродромів Криму. Ними Чорноморський флот РФ користувався ще за угодами 1997-го. У 21 столітті рашисти

AIR GATE

RUSCIST PLANS AND UKRAINIAN WINGS

Ukrainian aerodromes are the dream and the curse for the Russian occupiers.

Two Crimean airfields were not enough for the Kremlin. The Black Sea Fleet of the Russian Federation started using them as early as 1997, according to the status of forces agreements. In the 21st century, the Ruscists decided to seize all the aerodromes of the peninsula: Belbek (Sevastopol), Ukromne (Simferopol), Novofedorivka (Saky), Kirovske, Dzhankoy...

The aggression against civilian and military airfields in Crimea in February and March 2014 has a signature hybrid character. Russian military men block airfields: they seize buildings, destroy equipment, threaten Ukrainians. They hide behind balaclavas, "human shields", and propaganda. However, they cannot do without violence.

Sevastopol

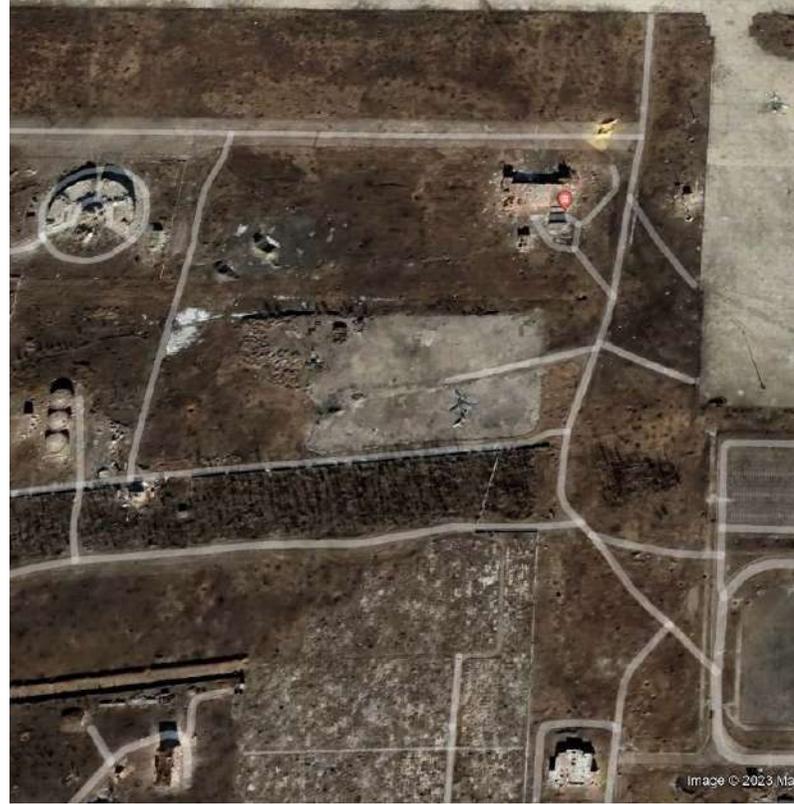
On March 22, 2014, only with the help of special operations forces and an armored assault the Russians capture the military compound of the tactical aviation brigade in Sevastopol. That day, the brigade medic Halyna and the engineer Ivan Benera make it in time to get married and in two hours to face the assault of their aviation unit in Belbek. They keep to their oath of loyalty and are forced to leave Crimea. Their place is taken over by the enemy's 38th Aviation Regiment which will continue terrorizing Ukrainians in 2022. On July 30, 2015, Captain Ivan Benera will be posthumously awarded a badge of honor for the

◀ The world's largest strategic airlifter An-225 Mriya holds world records in carrying capacity, speed, and flight height. At the time of the attack, it was in the hangar of the Antonov airfield. Destroyed by the Russians.

On March 04, 2014, the personnel of the 204th Tactical Aviation Brigade of the Ukrainian Air Force march through without weapons to Belbek airport, in formation, and singing the national anthem. Thus, Ukrainian aviators regain control of the runway for almost a month.

Противник блокував українських десантників. 19 та 20.01.2015 здійснив нищівні підриви нового терміналу. Під конструкціями загинули понад 50 оборонців.

вирішили заволодіти усіма повітряними воротами півострова: Бельбек (Севастополь), Укромне (Сімферополь), Новофедорівка (Саки), Кіровське, Джанкой...

Агресія лютого-березня 2014-го для цивільних і військових летовищ Криму розгортається за гібридною схемою. Російські військові блокують аеропорти: захоплюють окремі будівлі, руйнують техніку, погрожують українцям. Вони ховаються за балаклавами, «живими щитами», пропагандою. Та все ж не обходяться без насильства.

Севастополь

22.03.2014 лише за допомогою російського спецназу, зі стріляниною, побоями, бронетранспортерами росіяни захоплюють військове

містечко бригади тактичної авіації в Севастополі. Того дня медик бригади Галина та інженер Іван Бенера ще встигають побратися, і вже за дві години прийняти штурм своєї авіаційної частини у Бельбеку. Вірні присязі вимушено залишають Крим, а їх місце займає ворожий 38-й авіапункт. Той продовжить терор українців у 2022-му. Капітана ж Івана Бенеру 30.07.2015 посмертно нагородять нагрудним знаком, за оборону вже іншого аеропорту – Донецького.

У квітні – травні 2014-го рашисти переходять до захоплення сходу України, а для аеропортів Луганщини й Донеччини готують схожий до кримського сценарій. План дає збій.

Луганськ

Оборона аеропорту «Луганськ» триває

◀ The enemy block the Ukrainian paratroopers. On January 19 and 20, 2015, they blow up the new terminal from underneath. More than 50 defenders die under the rubble.

defense of another airport – Donetsk.

In April and May 2014, the Russians go on to invade the east of Ukraine, and plan for the airports of Luhansk and Donetsk a scenario similar to Crimea. But it does not go to plan.

In February 2022, the Russians are counting on lightning success again. They are attacking airfields all over the country—Boryspil, Vasykiv, Kulbakyne, Ozerne, Chuhuiv, Kramatorsk, Starokostyantyniv, Ivano-Frankivsk...

Hostomel

First of all, they are trying to capture the Antonov International Airport in Hostomel. This is the coveted way into Kyiv for the occupiers. The dash for Hostomel results in another spectacular, but failed operation. On February 24, 2022, the

Russian Air Force air-drops soldiers at the airfield. Heavy fighting ensues. Ukrainian defenders destroy more than 50 invaders. On February 27, 2022 the Armed Forces of Ukraine launch an artillery strike on the airfield making it unusable for the enemy aviation. In April, the defenders will liberate the hero city Hostomel and the entire Kyiv Oblast.

Chornobaivka

Even the occupied Ukrainian airfields are becoming less and less safe to the Russian occupiers. Kherson International Airport located near Chornobaivka is targeted daily resulting in heavy losses for the invaders. Belbek in Crimea is catching up with the legendary Chornobaivka in terms of the effective incoming strikes.

146 днів, понад 30 із них – у важких боях, оточенні. 31.08.2014 росіяни вкотре штурмують летовище. Наступної ночі українські військові виходять, але за собою підривають злітно-посадкову смугу.

Донецьк

26.05.2014 сили АТО проводять блискучу операцію з деблокування захопленого ворогом Донецького аеропорту. Знищують понад 100 російських терористів. Противник все ж продовжує штурм. До кінця року майже нічого не залишається від старого терміналу ДАП. 22–23.01.2015 остання група українських бійців покидає руїни летовища. Ця героїчна оборона у майже 250 днів стане зразком незламності воїнів-кіборгів.

У лютому 2022-го росіяни розраховують на блискавичний успіх. Вони атакують наші летовища по всій країні – Бориспіль, Васильків, Кульбакине, Озерне, Чугуїв, Краматорськ, Старокостянтинів, Івано-Франківськ...

Гостомель

Передусім пробують захопити міжнародний аеропорт «Антонов» у Гостомелі. Це омріяний шлях окупантів на Київ. І це ще один ефективний, але неефективний план. 24.02.2022 російська повітряна армада десантує солдатів на летовище. Тривають бої. Наші захисники знищують понад 50 окупантів. 27.02.2022 ЗСУ завдають артилерійського удару по аеропорту, той стає непридатний для використання ворогом. Вже в квітні оборонці звільнять і місто-герой Гостомель, і всю Київщину.

Чорнобаївка

Втім навіть окуповані українські летовища все менш привітні до російських окупантів. Бельбек за кількістю спійманої «бавовни» наздоганяє легендарну Чорнобаївку. Влучних ударів Сили оборони України завдають вже і по російських авіабазах «Енгельс», «Дягілево», «Шайковка», «Крести», «Сольці». ■

Через постійні рашистські обстріли диспетчерська вежа Донецького аеропорту впала 13.01.2015. ►

Захист Донецького аеропорту. Це було одне з найважчих протистоянь для України. Воно виявило сталевий дух, несамовиту впертість і надзвичайну витримку воїнів на початку російсько-української війни. Фраза “Кіборги” вистояли, не встояв бетон” навіки увійшла у світову історію разом із героїчним подвигом українських бійців.

Сергій Наєв, Герой України, Командувач Об'єднаних сил Збройних сил України.

Now, the Armed Forces of Ukraine are already striking Russian airbases deep in their territory—Engels, Diagilevo, Shaykovka, Kresty, Soltsy.

Luhansk

The defense of Luhansk airport lasts for 146 days, more than 30 of them in heavy battles and encirclement. On August 31, 2014, the Russians once again storm the airport. The next night, the Ukrainian defenders retreat, but manage to blow up the airstrip.

Donetsk

On 05/26/2014, Ukrainian forces conduct a brilliant operation to unblock the enemy-held Donetsk airport. More than 100 Russian terrorists are destroyed, but the enemy steps up and continues the assault. By the end of the year, almost nothing remains of the old Donetsk Airport terminal. On January 22 and 23, 2015, the last group of Ukrainian fighters leave the ruins of the airport. This heroic defense of almost 250 days will become a legend, and indomitable defenders of the airport will become known as "cyborgs". ■

▲ On January 13, 2015, the control tower of the Donetsk airport collapses due to constant Russian shelling.

The defense of the Donetsk airport was one of the toughest battles for Ukraine. It revealed the unbreakable spirit and incredible resilience of the soldiers at the beginning of the Russian-Ukrainian war. The phrase “Cyborgs held, concrete crumbled” entered world history together with the heroic feat of Ukrainian fighters.

Serhii Naev, Hero of Ukraine, Commander of the Joined Forces of the Armed Forces of Ukraine.

▲ Під час окупації Бучі тіла розстріляних мирних мешканців залишались на вулиці. Пізніше в центрі міста, біля церкви Андрія Первозванного з'явилася братська могила. Після звільнення з неї дістали 117 тіл, серед них 30 жінок та 2 дітей.

НЕСТРИМНЕ НАСИЛЬСТВО

ЖОРСТОКІ НАПАДИ НА ЦИВІЛЬНИХ

Кримінальні хроніки Росії свідчать про насильство як норму тамтешнього життя.

Зброяна агресія — додаткова нагода для беззаконня рашистів.

Свої брутальні звички росіяни приносять в окуповані ними міста й села.

Сімферополь

Наприкінці лютого 2014-го Решат Аметов, 39-річний сімферополець, висловлює незгоду з окупацією Криму. Російськомовний пост звичайного будівельника у фейсбуці збирає від сили десяток реакцій. 03.03.2014 з мовчазним

During the occupation of Bucha, the bodies of shot civilians were left on the street. Later, a mass grave was dug in the center of the city, near the St. Andrew church. After liberation, 117 bodies were recovered from it, among them 30 women and 2 children.

REIGN OF VIOLENCE

BRUTAL ATTACKS ON CIVILIANS

Russian crime news and TV shows evidence that violence is the way of life there. Armed aggression is an additional opportunity for the Ruscists to unleash it. The Russians bring along their brutal habits to the cities and villages they occupy.

Simferopol

At the end of February 2014, Reshat Ametov, a 39-year-old resident of Simferopol, expresses his disagreement with the occupation of Crimea. The post of an ordinary builder on Facebook is gathering dozens of reactions. On March 03, 2014

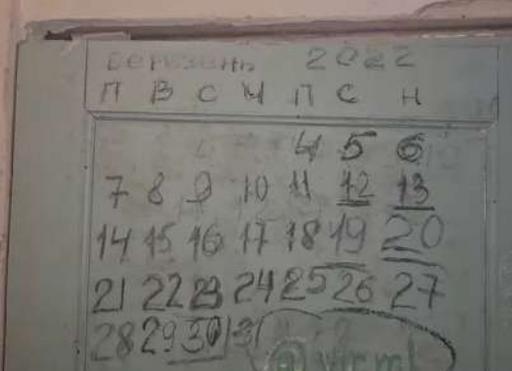

протестом Решат на центральній площі міста сам. Але навіть одиночний пікет викликає агресію окупантів. На очах усього середмістя Аметова силоміць вивозять на невідомому авто. Сім'я 13 днів розшукує чоловіка. Лише за день до псевдореферендуму в лісосмузі знаходять закопане у землі тіло зі слідами жорстоких тортур. Катувань зазнають й інші кримські активісти в застінках ФСБ.

Слов'янськ

Ті ж методи – викрадення, тортури, страсти мирних жителів – росіяни застосовують на Донбасі. Ті ж злочинні групи, що розпочали окупацію Криму, нерідко продовжують беззаконня на Сході України. Зокрема, колишній військовослужбовець РФ, який керує операцією з викрадення Решата Аметова, згодом приєднується до терористичної організації «ДНР». Вже в квітні 2014-го знову викрадає людей – трьох офіцерів спецпідрозділу СБУ «Альфа» у Слов'янську.

У селі Ягідному на Чернігівщині окупанти місяць тримали в підвалі школи 368 місцевих жителів, серед яких 69 дітей. Їх використовували як живий щит. Через нелюдські умови 11 ягідчан померли. На фото: стіна підвалу, на якій бранці записували важливі події.

◀ In the village of Yagidne in Chernihiv Oblast, the occupiers kept 368 local residents, including 69 children, in the basement of the school for a month. They were used as a human shield. Due to inhumane conditions, 11 Yagidne residents died. Photo: a basement wall used by the prisoners to record important events.

Reshat goes on a solitary silent protest in the central square. But even a solo picket provokes the aggression of the occupiers. Ametov is forcibly taken away in an unmarked car in plain sight of the city center crowd. The family is looking for him for 13 days. Only a day before the pseudo-referendum, his body with traces of brutal torture is found buried in the forest. Other Crimean activists are also tortured in the cells of the FSB.

Slovyansk

The Russians use the same methods in the Donbas—kidnapping, torture, execution of civilians. The same criminal groups that kicked off the occupation of Crimea often continue their subversive activity in the East of Ukraine. In particular, the former Russian military serviceman who leads the operation to kidnap Reshat Ametov, later joins the Donetsk People's Republic (DPR) terrorist organization. In April 2014, his group kidnaps three officers of the SBU Alfa special force in Sloviansk.

Краматорськ

Рашисти вбивають і калічать за найменший прояв української позиції. 16-річного Степана Чубенка з Краматорська 27.07.2014 розстрілюють за стрічку з кольорами українського прапора та шарф футбольного клубу «Карпати» в наплічнику. Бійцю «Айдару» Василю Пелешу 26.08.2014 в полоні відтинають руку через татування на передпліччі з написом «Слава Україні!»

Бахчисарай

Роками немає жодної звістки про Ервіна Ібрагімова, члена Всесвітнього конгресу кримських татар і регіонального Меджлису. Чоловік став черговою жертвою насильницького викрадення. 24.05.2016 камера відеоспостереження випадково фіксує, як Ібрагімова проти його волі саджають у мікроавтобус люди у формі. Після цього авто їде вбік Бахчисарайського водосховища через лісосмугу.

Буча

Насильство продовжується і після повномасштабного вторгнення у 2022-му на Київщині, Чернігівщині, Херсонщині, Харківщині.

Російські окупанти розстрілюють цивільних, гвалтують дорослих і дітей, піддають нелюдським катуванням волонтерів, вчителів, активістів і просто випадкових людей. Після визволення Бучі на вулиці Яблунській, де був штаб окупантів, знаходять тіла українців зі зв'язаними руками та слідами тортур. Страти вчинялись і в підвалі дитячого табору «Променистий». Інші репресії в місті свідчать, що це не випадкові вбивства, а системна робота російських армійців. Супутникові знімки підтверджують, що ці злочини розпочалися вже в перші дні окупації.

Ізюм

Масові поховання та катівні знаходять і в інших населених пунктах, де побували загарбники. В Ізюмському лісі поховано 451 жертву російських воєнних злочинів, серед них – 7 дітей. Під номером 319 у цій братській могилі ідентифіковано тіло відомого дитячого письменника Володимира Вакуленка.

Війна триває, окупант продовжує звірства. Достеменною кількістю жертв російського насильства поки встановити неможливо. ■

◀ The occupiers are turning Izolyatsia, a well-known platform for cultural initiatives in Donetsk, into a concentration camp and torture prison. Images of cells and instruments of torture, including a field telephone for torture by electric current, got out on the internet. In the photos—a cultural event in Izolyatsia before the war, and its current state as a torture chamber.

◀ Відому в Донецьку платформу культурних ініціатив «Ізоляція» окупанти перетворюють на концтабір та катівню. В мережу потрапили знімки камер та знарядь тортур, зокрема польовий телефонний апарат для катування електричним струмом. На фото один із культурних заходів в «Ізоляції» до війни та сучасна катівня.

Kramatorsk

Ruscists kill and mutilate for the slightest manifestation of the pro-Ukrainian position. On July 27, 2014, 16-year-old Stepan Chubenko from Kramatorsk is shot for wearing a ribbon in the colors of the Ukrainian flag and carrying a scarf of the Karpaty football club in his rucksack. On August 26, 2014, an Aidar Battalion soldier Vasyl Pelesh held as a POW has his hand cut off because of a "Glory to Ukraine!" tattoo on his forearm.

Bakhchysarai

For 8 years, there has been no news about Ervin Ibragimov, a member of the World Congress of Crimean Tatars and the regional Mejlis. The man becomes another victim of violent kidnapping. On 05/24/2016, a video surveillance camera accidentally records Ibrahimov being put into a van against his will by people in uniform. After that, the car drives towards the Bakhchysarai Reservoir through a forest strip

Bucha

More violence is committed after the full-scale invasion in 2022 in Kyiv, Chernihiv, Kherson, and Kharkiv Oblasts. Russian occupiers shoot civilians,

rape adults and children, subject volunteers, teachers, activists and just random people to inhumane torture. After the liberation of Bucha, bodies of Ukrainians with tied hands and traces of torture are found on Yablunska Street, in the building, which the occupiers chose as their headquarters. Executions were also carried out in the basement of the Promenysty children's camp. Other repressions in the city indicate that these are not random murders, but systematic work of the Russian army. Satellite images confirm that these crimes began from the first days of the occupation.

Izium

Mass burials and torture chambers are also found in other cities, towns, and villages freed of the invaders. In the Izium forest, there is a burial of 451 victims of Russian war crimes, there are 7 children among them. The body of the famous children's writer Volodymyr Vakulenko is identified in this mass grave under number 319.

The war goes on, the occupying power continues atrocities. It is still impossible to determine the exact number of victims of Russian violence. ■

РЕПРЕСІЇ

РОСІЯНИ ІМІТУЮТЬ ПРАВОСУДДЯ

Росія перетворилася на диктатуру ще до того, як розпочала збройну агресію проти України. Путінський режим розправився з політичними опонентами та незалежними медіа, перетворив на фарс вибори, зруйнував конституційний лад. Ці ж методи загарбники переносять і на окуповані території України.

Російська окупація – це перманентні репресії та переслідування, обмеження прав і свобод, незаконні затримання й бутафорні судилища. Росія фактично відродила сталінські стандарти правосуддя.

▲ Російські суди вражають своєю абсурдністю та ігноруванням усіх правових норм. На фото військовополонені Олексій Смиков та Артем Гребешков, члени українського Окремого загону спеціального призначення «Азов», на засіданні суду в Ростові-на-Дону, РФ, 14.06.2023.

▲ Олег Сенцов з Криму став одним із найвідоміших у світі політв'язнів. Після оголошення ним безстрокового голодування акції на його підтримку відбулися у 78 містах світу. Генеральний секретар Ради Європи подав офіційне прохання до президента РФ про помилування українського режисера. На фото учасники перформансу «Час спливає» на підтримку політв'язнів, Берлін, 02.06.2018.

REPRESSION

RUSSIANS IMITATE JUSTICE

Russia had turned into a dictatorship even before it started its armed aggression against Ukraine.

The Putin regime cracked down on political opponents and independent media, turned the elections into a farce, destroyed the constitutional system. The invaders bring the same methods with them to the occupied territories of Ukraine.

The Russian occupation means perpetual repression and persecution, restrictions on rights and freedoms, illegal detentions and sham courts. Russia has actually revived the Stalinist standards of justice.

Simferopol

The residents of Crimea are the first to experience this. The occupiers are taking revenge on the activists who come to the building of the Crimean Parliament on February 26, 2014 in support of unity. Six citizens of Ukraine are illegally convicted of "organizing mass riots" in the fabricated "February 26 case."

Among the high-profile trials stands the "case of Crimean terrorists." In May 2014, the occupiers illegally detain the Ukrainian filmmaker Oleh Sentsov in Simferopol. He allegedly organized a terrorist group, along with three more

▲ Oleh Sentsov became one of the most famous political prisoners in the world. After he announced an indefinite hunger strike, manifestations in his support took place in 78 cities around the world. The Secretary General of the Council of Europe submitted an official request to the President of the Russian Federation to pardon the Ukrainian director. In the photo, participants of the Time is Running Out performance in support of political prisoners, Berlin, February 06, 2018.

▶ Russian courts issue strikingly absurd verdicts in total disregard for all legal norms. In the photo, prisoners of war Oleksiy Smykov and Artem Grebeshkov, members of the Azov battalion, at a court hearing in Rostov-on-Don, Russia, June 14, 2023.

▲ В окупованому Криму репресій зазнають будь-які українські чи кримськотатарські правозахисні, релігійні, культурні організації. На фото: судові пристави РФ заарештовують будівлю Меджлісу, 18.09.2014.

▼ Перебування в російських в'язницях — ще одна із форм катування, це фізичні й моральні тортури. Зокрема, постійний голод, який призводить до повного виснаження. На фото командир 1-го батальйону полку «Азов» Олег Мудрак у травні 2022-го, під час виходу в полон, та вже через 3 місяці російського полону. Олег пережив російський теракт в Оленівці, повернувся вкрай виснажений, через 5 місяців після звільнення помер.

Сімферополь

Першими це відчувають на собі жителі Криму. Окупанти мстять активістам, які 26.02.2014 прийшли до будівлі Верховної Ради АРК на підтримку єдності. Шістьох громадян України за сфабрикованою «справою 26 лютого» незаконно засуджують за «організацію масових заворушень».

Серед гучних процесів — «справа кримських терористів». У травні 2014-го окупанти незаконно затримують режисера Олега Сенцова у Сімферополі. Він нібито організував терористичну групу, до якої записують ще трьох євромайданівців. У 2015-му режисера засуджують до 20 років колонії. Лише в 2019-му в результаті обміну, в т.ч. на російських військовополонених, він повертається додому.

На тимчасово окупованих територіях фіксуються численні випадки переслідувань за національними, політичними, релігійними мотивами. Зазнають утисків Українська православна церква, УГКЦ.

Судак

Меджліс кримськотатарського народу російська влада оголошує «екстремістською організацією». З 2014-го регулярними стають обшуки й арешти серед кримських татар, яких звинувачують у «причетності до діяльності терористичної організації Хізб ут-Тахрір». Переслідують і їхніх захисників, зокрема з громадського руху «Кримська солідарність».

Ростов-на-Дону

У серпні 2022-го Верховний суд РФ визнає український полк «Азов» терористичною організацією та забороняє її діяльність у РФ. На цій підставі владштовано й бутафорський суд над полоненими «азовцями». Ці судилища росіян за надуманими обвинуваченнями демонструють цілковите беззаконня. Олег Сенцов свого часу назвав такі російські заходи «спіритичними сеансами для душевнохворих».

◀ Any Ukrainian or Crimean Tatar human rights, religious, cultural organizations are subject to repression in the occupied territories. Photo: Russian bailiffs seize the Mejlis building, September 18, 2014.

Euromaidan participants. In 2015, the filmmaker is sentenced to 20 years in prison. Only in 2019, as a result of the exchange of Russian prisoners of war, he returns home.

Numerous cases of persecution on national, political, and religious grounds are recorded in the temporarily occupied territories. The Ukrainian Orthodox Church and Ukrainian Greek Catholic Church are being persecuted.

Sudak

The Russian authorities declare the Mejlis of the Crimean Tatar people an "extremist organization." Since 2014, searches and arrests become regular among Crimean Tatars, who are accused of "involvement in the activities of the terrorist organization Hizb ut-Tahrir." Their defence lawyers are also being persecuted, in

▲ Being in Russian prisons is another form of physical and moral torture. In particular, inmates are subjected to hunger, which leads to extreme emaciation. In the photo, Oleh Mudrak, the commander of the 1st battalion of the Azov regiment in May 2022 at the moment of his surrender and after 3 months of Russian captivity. Oleh survived the Russian terrorist attack in Olenivka POW prison, returned extremely emaciated, and died 5 months after his release.

Севастополь

Культивований окупаційною адміністрацією образ ворога потребує регулярних затримань «зловмисників». Роль останніх призначена представникам потенційно нелояльних категорій населення: українським патріотам, незалежним аналітикам, правозахисникам, ветеранам Збройних сил України. Такою стала й справа «севастопольських диверсантів», яка завершилася вироками позбавлення волі для військових пенсіонерів, експертів Центру сприяння вивченню геополітичних проблем і євроатлантичного співробітництва Чорноморського регіону «Номос». ■

Росіяни б'ють цивільних заручників, катують електрошокерами, наносять опіки та татуювання, а також залякують, зокрема, згвалтуванням. Їх не годують належним чином та не надають медичної допомоги. Водночас представників Міжнародного комітету червоного хреста не допускають до заручників.

Зі Звіту місії Уповноваженого з прав людини в ООН, червень 2023.

particular members of the Crimean Solidarity public movement.

Rostov-on-Don

In August 2022, the Supreme Court of the Russian Federation adjudges the Ukrainian Azov Regiment a terrorist organization and bans its activities in the Russian Federation. On this basis, Russians hold a show trial of the captured Azov soldiers. These rigged trials on trumped-up charges are blatantly lawless. Oleh Sentsov once called such Russian legal shows "spiritual séances for the mentally ill."

Sevastopol

The scaremongering cultivated by the occupation administration requires regular arrests of the "plotters". This role is apportioned to representatives of potentially disloyal categories of the population: Ukrainian patriots, independent analysts, human rights activists, veterans of the Armed Forces of Ukraine. The case of "Sevastopol saboteurs" becomes one of such show trials, ending in prison sentences for retired military men, experts of the Nomos Center NGO, a think tank studying geopolitical problems and Euro-Atlantic cooperation in the Black Sea Region. ■

OHCHR is gravely concerned by widespread practices of torture or ill-treatment by Russian armed forces, law enforcement and penitentiary authorities. Torture and ill-treatment appear to have been carried out to force victims to confess to providing assistance to Ukrainian armed forces, to compel them to cooperate with the occupying authorities, or to intimidate those with pro-Ukrainian views. Perpetrators used methods such as punching and cutting detainees, putting sharp objects under fingernails, hitting with batons and rifle butts, strangling, waterboarding, electrocution, stress positions for long periods, exposure to cold temperatures or to a hot box, deprivation of water and food, and mock executions or threats.

From the Report of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights (OHCHR), June 2023.

НЕЗАКОННІ
ПЕРЕСЛІДУВАННЯ
У КРИМУ*
ILLEGAL PERSECUTION
IN CRIMEA**

277

громадян України переслідують
за політичними мотивами
citizens of Ukraine persecuted for
political reasons

221

осіб ув'язнено
people
imprisoned

*Дані Представництва Президента України в Автономній Республіці Крим
та Кримськотатарського Ресурсного Центру від 23.06.2025

202

осіб перебувають у РФ
people are in the Russian
Federation

**Data of the Mission of the President of Ukraine in the Autonomous Republic of Crimea
and Crimean Tatar Resource Center as of 23.06.2025

▲
Учасниця
«Юнармії»
з Криму.

АГРЕСОР ПРОТИ ДИТИНСТВА

ВІЙНА ЗА МАЙБУТНЄ

Кремль цілеспрямовано прагне знищити Україну. Тому його атаки спрямовані на наших дітей.

Російські ракети та безпілотники знищують українців цілими сім'ями. Обстріли пологових будинків вбивають ще ненароджених малюків. Діти війни вимушені тікати. Вони часто відчуваються в небезпеці, втрачають рідних і домівки, не отримують належних освітніх і медичних послуг. Для рашистів молоді покоління українців – воєнний трофей.

▼
«Перший військово-патріотичний зліт» у Криму відбувся 28.09.-02.10.2016. Окупаційні заходи такого штибу є регулярними. Дітей муштрують стройовою підготовкою під розповіді про «героїзм» російської армії та «почесну роль захисника» держави-окупанта.

AGGRESSOR AGAINST CHILDHOOD

WAR FOR THE FUTURE

The Kremlin is purposefully seeking to destroy Ukraine. Therefore, the attacks are aimed at our children.

Russian missiles and drones destroy entire families of Ukrainians. Attacks on maternity hospitals kill unborn babies. Children of war are forced to flee, often through grave danger, losing relatives and homes, not receiving proper medical care and education. For Ruscists, the young generation of Ukrainians are spoils of war.

Saky

In 2014, hundreds of thousands of young residents of Crimea, parts of Donetsk and Luhansk Oblasts found themselves under occupation. After a full-scale invasion, that number probably doubled. Russia openly admits that it solves its own demographic (and in the future also mobilization) problems at the expense of other country's children. Forced Russification is conducted under extreme conditions. The aggressor justifies these actions by «wartime

▲ A member of Yunarmiya from Crimea.

▲ The "first military-patriotic assembly" in Crimea took place on 09/28-10/02/2016. Occupants hold regular events of this kind. Children are drilled with military training and marching in formation, bombarded with tales of "heroism" of the Russian army and the "honor to defend" the occupying state.

Саки

У 2014-му в окупації сотні тисяч маленьких жителів Криму, окремих територій Донеччини й Луганщини. Після повномасштабного вторгнення ця кількість, імовірно, подвоїлася. Росія не приховує, що за рахунок чужих дітей вирішує власні демографічні (а в перспективі ще й мобілізаційні) проблеми. Для форсованої русифікації створюються екстремальні умови. Свої дії агресор виправдовує «обставинами воєнного часу». Одразу ж після захоплення території росіяни втягують місцевих маленьких українців у недитячі ігри. Інструментом мілітаризації молоді є організації, на кшталт «Юнармії» — сучасного російського «Гітлерюгенду». У 2022-му міністр оборони РФ Шойгу підписав наказ про залучення юнармійців 17-18 років «до проведення спеціальної воєнної операції на території України».

Краматорськ

Українські діти — жертви російських терактів, бойових дій, терористичних обстрілів і садистів у військовій формі РФ. За офіційною статистикою, від початку повномасштабного вторгнення і до лютого 2024-го загинули 522 дітей, були поранені — 1215. Особливо цинічні напади на гуманітарні місії. 08.04.2022 росіяни обстріляли залізничний вокзал Краматорська. Там переважно жінки з дітьми очікували евакуаційний потяг. Лише того дня загинуло 9 маленьких українців, 23 — поранено. 11-річна дівчинка та її мама залишилися без ніг.

Херсон

Українське слідство, станом на серпень 2023, встановило 13 випадків сексуального насильства щодо 12 дівчат та 1 хлопчика віком від 6 до 17 років на території Київської, Миколаївської, Херсонської областей. Після деокупації Херсона в місті виявили 10 катівень. В одній із них — «дитяча камера», де рашисти утримували неповнолітніх, здійснювали тортури над дітьми.

▲
Вінниця. «Сонячна» Ліза від народження вела боротьбу з недугами. Батьки любив і турбувалися про дівчинку, після лютого 2022-го шукали для неї прихистку подалі від фронту. 4-річну дитину вбила російська ракета 14.07.2022 в центрі Вінниці, дорогою від логопеда. Тоді ж поряд загинули ще 2 хлопчиків і 22 дорослих. 10 дітей отримали поранення.

circumstances". Immediately after seizing the territories, the Russians involve the local little Ukrainians in unchildlike games. The instrument of youth militarization is organizations such as Yunarmiya, the modern Russian equivalent of Hitler Youth. In 2022, the Russian Minister of Defense Shoigu signed an order on the involvement of Yunarmiya cadets aged 17-18 years "to participate in the Special Military Operation on the territory of Ukraine."

Kramatorsk

Ukrainian children fall victims of Russian hostilities, terrorist shellings, and sadists in the Russian military uniform. According to official statistics, from the beginning of the full-scale invasion until February 2024, 522 children were killed and 1,215 were injured. Attacks on humanitarian missions are especially cynical. On April 8, 2022, the Russians delivered a missile strike on the Kramatorsk railway station. There, mostly women with children were waiting for the evacuation train. On that day, 9 young Ukrainians were killed, and 23 were injured. An 11-year-old girl and her mother lost their legs.

Kherson

As of August 2023, the Ukrainian investigation have established 13 cases of sexual violence against 12 girls and 1 boy aged from 6 to 17 in Kyiv, Mykolaiv, and Kherson Oblasts. After the de-occupation of Kherson, 10 torture chambers are discovered in the city. In one of them there is a "children's cell", where the Ruscists kept minors and tortured them.

Mariupol

Under the guise of "evacuation", the occupiers are taking children to Russia. There, they change their citizenship, and often even their names. Abductees from Ukraine end up in Russian orphanages. Some are also illegally adopted. For example, the head of the faction of the Russian parliament, Sergey Mironov, and the

▲ Vinnytsia. The sunny child Liza has been struggling with ailments since birth. The parents loved and cared about her. After February 2022, they sought shelter for her away from the front. A 4-year-old child was killed by a Russian missile on July 14, 2022 in the center of Vinnytsia, across the street from her speech therapist. The same strike also took lives of 2 boys and 22 adults. Ten children were injured.

▲ Харків. Там, де росіянам не вдається захопити території, вони вчиняють інші форми насильства над українськими дітьми. У результаті російського теракту в Харкові 22.02.2015 загинув 15-річний український патріот Данило Дідик, під час Маршу Єдності.

▲ Бердянськ. 24.06.2023 у Бердянську окупанти вбили двох неповнолітніх патріотів України. Навіть попередня резолюція Європарламенту від 15.06.2023 з вимогою припинити переслідування Тиграна Оганнісяна та Микити Ханганова не зупинила російських воєнних злочинців.

▶ Богдан Єрмохін — один із тих дітей, кому вдалося вирватися з російської неволі. Він повернувся на свій День народження у листопаді 2023-го. Україна постійно працює над поверненням своїх неповнолітніх громадян.

Маріуполь

Під прикриттям «евакуації», окупанти вивозять дітей у Росію. Там їм змінюють громадянство, а часто — навіть імена. Викрадені з України потрапляють у російські сиротинці. Їх також незаконно усиновлюють. Своє «прийомне батьківство» українським дітям нав'язали, наприклад, голова фракції російського парламенту Сергій Міронов та уповноважена з прав дитини Марія Львова-Белова. Це показові злочини. Жертвою російського кіднепінгу став і Богдан Єрмохін — 16-річний сирота з Маріуполя. Його примусово віддали в прийомну родину

росіян. Увесь час хлопець відкрито висловлював бажання повернутися додому, розмістив у соціальній мережі звернення до президента України. Богдан двічі самостійно намагався вирватися в Україну до сестри — свого законного опікуна. Росіяни принижували, чинили психологічний тиск на дитину, надіслали йому повістку до військомату. Цього разу широкий резонанс допоміг. Загалом відомі імена ще близько 20 тисяч українських дітей, викрадених Росією. Однак набагато більше подібних випадків приховані окупантом. ■

- ◀ Where the Russians fail to capture territories, they commit other forms of violence against Ukrainian children. A Russian terrorist attack during the Unity March in Kharkiv on February 22, 2015 killed a 15-year-old Ukrainian patriot Danylo Didik.
- ◀ Berdyansk. On June 24, 2023, the occupiers killed two young patriots of Ukraine in Berdyansk. Even the resolution of the European Parliament of June 15, 2023 with the demand to stop the prosecution of Tihiran Ohannisian and Mykyta Khanhanov does little to stop the Russian war criminals.

▲ Bohdan Yermokhin is one of the few children who managed to escape from Russian captivity. He returned home on his birthday in November 2023. Ukraine is constantly working on returning its minor citizens.

Commissioner for Children's rights, Maria Lvova-Belova, imposed their "foster parenthood" on Ukrainian children. These are blatant, in-your-face crimes. Bohdan Yermokhin, a 16-year-old orphan from Mariupol, also became a victim of Russian kidnapping. He was forcibly given to a Russian foster family. The boy all the time openly demanded to return home, he posted an appeal to the President of Ukraine on social media. Twice Bohdan tried to escape to Ukraine to join his his sister, his legal guardian. The Russians humiliated and put psychological pressure on the child, sent him a summons to the military

draft office. This time the wide publicity helped. In total, there are about 20,000 recorded cases of Ukrainian children abducted by Russia. However, there are many more such cases hidden by the occupiers. ■

КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА

ВАРВАРИ ПРОТИ САМОБУТНОСТІ

Це війна цінностей. Українські території цікавлять агресора. Але куди більше рашистів дратує наша культура, національна ідентичність, всесвітня спадщина на території України.

Севастополь

З 2014-го, щойно прибравши до рук Крим, агресор атакує наші культурні надбання. Під виглядом масштабних «рятувальних розкопок» Росія розкрадає музей-заповідник «Херсонес Таврійський та його Хора», знищує унікальний археологічний пласт.

▲ Розкопана 1935-го Базиліка давньогрецького міста Херсонес-Таврійський. Зусиллями українських і західних науковців музей-заповідник визнаний об'єктом Світової спадщини ЮНЕСКО у 2013-му. Окупанти в 2014-му «реконструювали» площу в понад 400 тис. м², порушили усі норми археологічних досліджень, зруйнували автентичні конструкції, знищили чимало артефактів.

- ◀ Excavated in 1935, the Basilica of the ancient Greek city of Chersonese. Through the efforts of Ukrainian and Western scientists, the museum-reserve Tauric Chersonese was recognized as a UNESCO World Heritage Site in 2013. In 2014, the occupiers "reconstructed" an area of more than 400,000 square meters, violating all norms of archaeological research, destroying authentic structures and many artifacts.

CULTURAL HERITAGE

BARBARIANS AGAINST ORIGINALITY

This is a war of values. Ukrainian territories are a valuable prize to the aggressor. But what really annoys many more Ruscsists, is our culture, national identity, and world-class heritage on the territory of Ukraine.

Sevastopol

Having seized Crimea in 2014, the aggressor has been attacking our cultural assets. Under the guise of large-scale "salvage excavations", Russia is robbing the museum-reserve Tauric Chersonese and its Chora, destroying a unique archaeological layer.

Bakhchysarai

The 16th century Khan's Palace in Bakhchysarai also suffers a terrible "restoration" fate. After the intervention of the occupiers, the priceless monument is deprived of its aesthetic integrity, originality, and authenticity. The occupiers loot or destroy museum, archive, and library collections. The Russians are dismantling the undesirable

Бахчисарай

Жахлива «реставраційна» доля спіткає й Ханський палац 16 століття в Бахчисараї. Після втручання окупантів безцінну пам'ятку позбавляють естетичної комплексності, оригінальності, автентичності. Окупанти розграбовують або знищують музейні, архівні, бібліотечні фонди. Демонтують неугідні росіянам пам'ятники й меморіали, масово насаджують свої імперські символи.

Донецьк

Кремль вбиває українських митців, інтелігенцію. Мішенню рашистів стала наша нематеріальна спадщина, тобто мова, традиції, вірування і навіть наше повсякдення, стиль життя. З особливим варварством агресор розправляється зі зразками сучасного мистецтва в Україні. Ще на початку 2000-х на базі одного зі збанкрутілих заводів у Донецьку почали проводити культурно-просвітницькі й благодійні заходи, тут зберігали й виставляли твори мистецтва. Однак російський окупант вже на початку червня 2014-го перетворює міжнародну платформу культурних ініціатив «Ізоляція» у концтабір.

Львів

01.01.2024 російські дрони-камікадзе беруть курс на Музей генерал-хорунжого УПА Романа Шухевича у Львові. Будинок знищено. Того ж дня російські ударні безпілотники атакують будівлю Львівського університету, де колись навчався Степан Бандера.

▲ Ханський палац у Бахчисараї – єдиний у світі об'єкт кримськотатарської палацової архітектури, комплекс династії Гераїв, нащадків Чингізхана. Через «ремонтні» роботи окупантів старовинні стіни потріскалися, вітражі зруйнувалися, пошкодженні розписи на фасадах.

Зруйнований російською ракетною ► музей Григорія Сковороди.

◀ The Khan's Palace in Bakhchysarai is the only surviving example of the Crimean Tatar palace architecture in the world, home of the Genghisid Giray dynasty. Due to the "repairs" of the occupiers, the ancient walls were cracked, the stained glass windows were destroyed, and the paintings on the facades were damaged.

The museum of Hryhorii Skovoroda destroyed by a Russian rocket.

monuments and memorials, replacing them with their imperial symbols en masse.

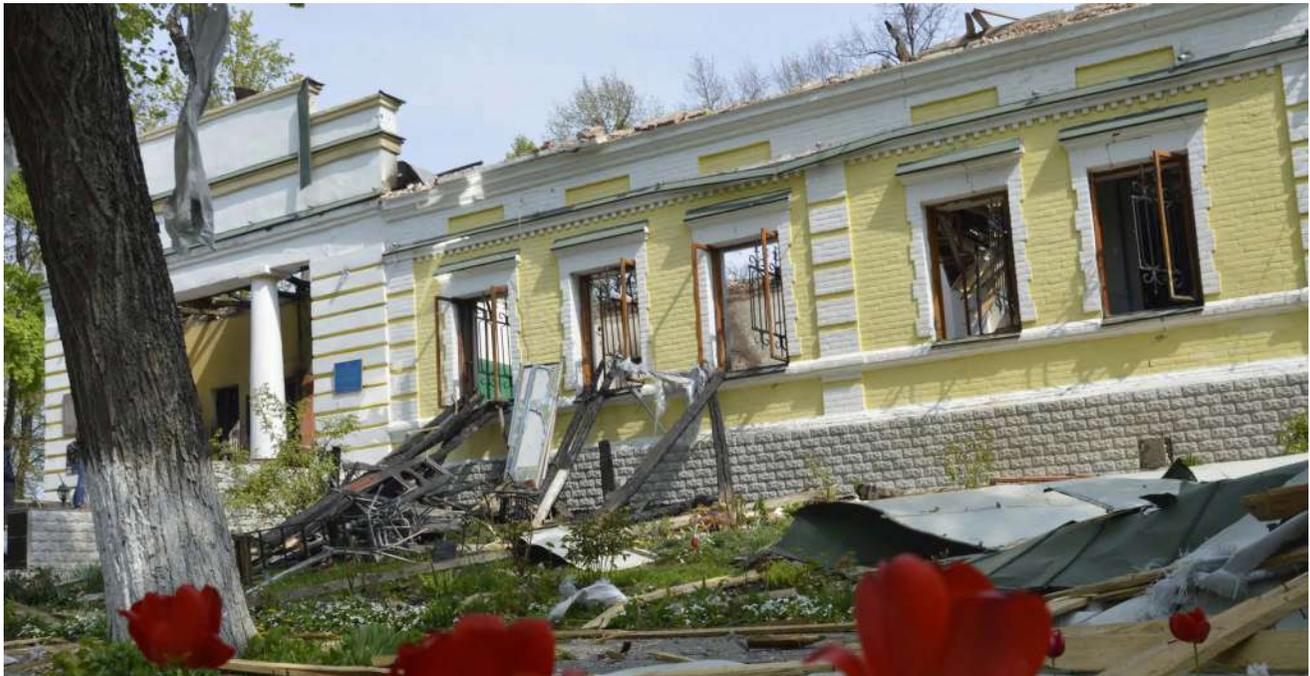
Donetsk

The Kremlin is killing Ukrainian artists and intelligentsia. Our intangible heritage, i.e. language, traditions, beliefs and even our everyday life style become the target of the Ruscists. The aggressor treats modern art in Ukraine with particular barbarism. Back in the early 2000s, premises of one of the bankrupt

factories in Donetsk started to be used as art centers for cultural, educational, and charitable events, works of art were stored and exhibited here. However, the Russian occupiers turn Izolyatsia from the international cultural platform into a concentration camp in June 2014.

Lviv

On January 01, 2024, Russian kamikaze drones are hitting the Museum of the UPA General Roman Shukhevych in Lviv.

Бериславський район, Херсонщина

01.02.2024 росіяни завдають авіаудару по пам'ятці національного значення Кам'янська Січ Національного заповідника «Хортиця» на Херсонщині.

На новоокупованих територіях злочинна діяльність РФ щодо культурної спадщини має організований характер. Під виглядом «евакуації» культурних цінностей вже викрадено артефакти та колекції майже 40 українських музеїв. За перші два роки повномасштабної війни росіяни понівечили майже 900 пам'яток архітектури, містобудування, історії, монументального та сакрального мистецтва, археології в 17 областях України. Злочинні дії РФ проти культур-

ної спадщини в Україні протиправні, агресор відповідатиме за них у міжнародних судах.

с. Сквородинівка, Харківщина

Там, де росіяни не дотягуються безпосередньо, вони дістають артилерією, ракетами, дронами. У травні 2022-го знищують літературно-меморіальний музей Григорія Сквороди на Харківщині – будівлю 18 століття, що свого часу пережила безліч потрясінь, війн, окупацій, але була розтрощена саме рашистським снарядом. ■

Цілеспрямоване знищення культурної спадщини є військовим злочином. Це тактика ведення війни, покликана розколоти суспільство за допомогою стратегії «культурної чистки». Саме тому захист культурної спадщини – це не тільки питання культури, це необхідна умова безпеки, що нерозривно пов'язана із захистом життя людей.

Ірина Бокова, Генеральна директорка ЮНЕСКО,
промова, березень 2017

Beryslav district, Kherson Oblast

On February 1, 2024, the Russians launched an airstrike on the Kamianska Sich national-significance monument of the Khortytsia National Reserve in the Kherson Oblast.

Russia conducts organized criminal activity in relation to cultural heritage in the newly occupied territories. Artifacts and collections of almost 40 Ukrainian museums have already been pillaged under the guise of "evacuation" of cultural values. During the first two years of the full-scale war, the Russians mutilated almost 900 monuments of architecture, urban planning, and history, works of monumental and religious art, and archeology sites in 17 oblasts of Ukraine.

The criminal actions of the Russian Federation against cultural heritage in Ukraine are illegal, the aggressor will be held accountable for them in international courts.

Skovorodynivka village, Kharkiv Oblast

Where the Russians cannot reach with their boots on the ground, they reach with artillery, missiles, and drones. In May 2022, they destroy the Memorial Museum of the seminal Ukrainian philosopher Hryhorii Skovoroda in Kharkiv Oblast. This 18th-century building, which survived many upheavals, wars, and occupations, is blown up by a Ruscist artillery shell. ■

Deliberate destruction of cultural heritage is a war crime. This is a war tactic designed to divide the society through the "cultural cleansing" strategy. That is why defending cultural heritage is more than a cultural issue. Rather, it is a security imperative, inseparable from that of defending human lives.

Irina Bokova, Director General of UNESCO,
speech, March 2017.

ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ДОВКІЛЛЯ

РОСІЯНИ ЗНИЩУЮТЬ НАШУ ПЛАНЕТУ

Агресор руйнує все довкола. Наслідком безоглядних воєнних дій стають лісові пожежі, затоплення, токсичні викиди понівечених підприємств, зруйновані екосистеми. Завдана Україні екологічна шкода оцінюється в 2,2 трильйони гривень.

▲
Підри́в росія́нами гідроелектростанції 06.06.2023. Вода з Каховського водосховища давала підживлення для конденсаторів турбін, систем безпеки ЗАЕС, різке зниження рівня води створює ризик аварії. Катастрофічні наслідки для довкілля. Знищується фауна та флора, гине величезна кількість тварин, ймовірно є заболочення осушених земель і зміна кліматичного режиму регіону.

На окупованих росіянами територіях Донецької та Луганської областей ще з 2014-го триває масове затоплення закритих або зруйнованих війною шахт. Повністю затоплено 49 шахт. Через це в регіоні спостерігається забруднення важкими металами та солями з гірничих порід питної води, просідання землі. Прорив цієї води на поверхню загрожуватиме землетрусами та проваллями.

CRIMES AGAINST THE ENVIRONMENT

RUSSIANS DESTROYING OUR PLANET

The aggressor destroys everything around. Reckless hostilities result in forest fires, flooding, toxic emissions from the bombed industrial facilities, destroyed ecosystems. Environmental damage caused to Ukraine is estimated at over \$52 billion.

The Russians blow up the Kakhovka hydroelectric power station on 06/06/2023. Water from the Kakhovka Reservoir supplied power for turbine condensers and safety systems of the Zaporizhzhia NPP. A sharp drop in the water level puts the power plant at risk of an accident. Catastrophic consequences for the environment. Huge masses of fauna and flora were wiped out, large areas are at risk of either waterlogging or desertification, a change in the climatic profile of the region is likely.

Бунге

Отруєння підземних вод призвело до справжньої екологічної катастрофи на Донбасі. Загальна сума шкоди лише для цих двох областей – понад 31 мільярд доларів. 180 тисяч доларів на місяць коштує вартість водовідливу з шахти «Юнком», де міститься капсула з ядерними відходами. Радіонукліди, як-от стронцій і цезій, з «Юнкому» можуть підніматися до по-

З 24.02.2022 біосферний заповідник «Асканія-Нова» у Херсонській області в окупації. Рашисти розмістили там військову техніку, споруджуються фортифікації. Авіація лякає звірів і птахів. За період окупації на території заповідника сталося 7 пожеж. 01.09.2023 згоріло 1790 гектарів заповідного степу.

верхні впродовж 8-12 років. Ще 3-10 років вони через ґрунтові води потраплятимуть у річки Сіверський Донець і Кальміус.

Армянськ

Хижацьке господарювання агресора на окупованих територіях викрила також техногенна катастрофа на «Кримському титані». У ніч на 24.08.2018 у промисловій зоні в Армянську

Шахтна вода на поверхні землі робить територію довкола непридатною для життя. Це засолена, безплідна земля. На Луганщині вже є такі ділянки. Липень 2021.

Mass flooding of closed or war-damaged coal mines has been ongoing in the Russian-occupied territories of Donetsk and Luhansk Oblasts, since 2014. 49 mines were completely flooded. Toxic heavy metals and salts dissipate into the drinking water contaminating it, land subsidence is observed in the region. The breakthrough of this water to the surface threatens earthquakes and sinkholes.

As of February 24, 2022, the Askania-Nova biosphere reserve in the Kherson Oblast is under occupation. The Ruscists are placing military hardware and building fortifications on the reserve grounds. Aviation operations scare animals and birds. During the occupation period, there have been 7 fires in the reserve. On September 01, 2023, 1,790 hectares of protected steppe burned out

Bunge

The poisoning of groundwater has led to a grave environmental disaster in the Donbas. The damage to these two Oblasts alone are estimated at more than \$31 billion in total. The water drainage from the Yunkom mine containing a capsule with nuclear waste costs \$180,000 per month. Radionuclides from Yunkom, such as strontium and cesium, can rise to the surface for 8-12 years.

Surfacing mine water makes the surrounding area unsuitable for life. This is brackish, barren land. There are already areas like this in Luhansk Oblast. July 2021.

стався перший викид в атмосферу токсичних речовин. Окупаційна адміністрація приховує масштаби та причини катастрофи, підприємство ж продовжує скидати небезпечні відходи у відстійники. Проблема оголила одразу кілька взаємозв'язаних викликів життя в окупації – залежності від українських ресурсів і сировини, від налагоджених економічних зв'язків, від висококваліфікованих кадрів та сучасних технологій виробництва.

Україна – одна з найбільш замінованих країн світу. Понад 80 тисяч квадратних кілометрів території України потребують очистки від мін і вибухонебезпечних залишків. Російські окупанти замінували частину акваторії Чорного моря. Бойові дії спричиняють загибель риби, морських птахів, ссавців, мікроорганізмів.

Від початку повномасштабної агресії в Україні знищено 724 гідротехнічні споруди, що призвело до нестачі питної та технічної води в окремих регіонах, до затоплення деяких територій.

Під загрозою знищення перебувають близько 200 територій земель Смарагдової мережі площею 2,9 млн га. Це природоохоронні території, визначені Бернською конвенцією, створені задля збереження рідкісних видів та оселищ природи, які потребують охорони на загальноєвропейському рівні. Ці території мають важливу роль для захисту біорізноманіття та збереження клімату. Під загрозою знищення перебувають 16 Рамсарських об'єктів площею майже 600 тисяч гектарів. Під окупацією зараз 8 заповідників і 10 національних природних парків. Війною охоплено близько трьох мільйонів гектарів лісу в Україні. Понад 23 тисячі гектарів лісів випалено. ■

Підрив греблі на Каховській ГЕС був найбільшим, але не єдиним екологічним злочином Росії в Україні. Те, що зробила Росія, – це напад на всю нашу планету, адже природа – наш спільний скарб. Уряди всіх країн мають захищати довкілля. Саме тому буде правильно притягнути Росію до відповідальності.

Мері Робінсон, віцепрезидентка Європейського парламенту, колишня міністерка міжнародного розвитку Фінляндії.

In another 3-10 years, they will enter the Siverskyi Donets and Kalmius rivers through groundwater.

Armiansk

The predatory mismanagement of the aggressor in the occupied territories resulted in the man-made disaster on the Crimean Titan chemical plant. On the night of August 24, 2018, the first release of toxic substances into the atmosphere occurred in an industrial zone in Armyansk. The occupation administration concealed the scale and causes of the disaster, while the company continued to dump hazardous waste into cesspools. The problem revealed a cluster of interconnected challenges of life in the occupation – dependence on Ukrainian resources and raw materials, and established economic ties, on highly qualified personnel, and modern production technologies.

Ukraine is one of the most mined countries in the world. More than 80,000 square kilometers of the territory of Ukraine need to be cleared of landmines and unexploded ordnance. The Russian occupiers also mined parts of the Black Sea waters. Fighting causes mass mortality of fish, seabirds, mammals, and microorganisms.

Since the beginning of the full-scale aggression in Ukraine, 724 water works have been destroyed, which has led to a shortage of drinking and technical water in some regions, and to the flooding of territories.

About 200 Emerald Network sites with an area of 2.9 million hectares are under threat. These are nature conservation areas defined by the Berne Convention have been created for the preservation of rare species and natural habitats that require protection at the European level. These areas play an important role in protecting biodiversity and preserving the climate. Also 16 Ramsar wetland sites with an area of almost 600,000 hectares are under threat. Currently, 8 Ukrainian nature reserves and 10 national natural parks are under occupation. The war has affected about three million hectares of forest in Ukraine. More than 23 thousand hectares of forests were burned out. ■

Blowing up the dam at the Kakhovka hydroelectric power plant was the largest but not the only environmental crime committed by Russia in Ukraine. What Russia has done is an attack on our entire planet because nature is our common treasure. Governments of all countries should protect the environment. That's why it would be right to hold Russia accountable.

Mary Robinson, former President of Ireland, and former United Nations High Commissioner for Human Rights

НЕЗАКОННЕ ПРИВЛАСНЕННЯ

УКРАЇНСЬКІ БАГАТСТВА В РУКАХ ГРАБІЖНИКІВ

Після анексії Криму російська окупаційна адміністрація вперше оголошує так звану «націоналізацію». По-суті ж це незаконне привласнення землі, державної та приватної нерухомості, підприємств, закладів освіти, медичних установ, портів, рекреаційних об'єктів тощо.

▲
Промисловий видобуток кам'яної солі у Соледарі, що біля Бахмута, ведеться понад 140 років. До російської окупації ним займалося державне підприємство «Артемсіль». У результаті видобутку солі утворювалися такі підземні камери.

▲
Самопідіймальна бурова установка «Сиваш», що входить до державної компанії «Чорноморнафтогаз», захоплена РФ у 2014-му. У вересні 2023-го Сили оборони України повернули контроль над «Сивашем» та іншими буровими вишками на шельфі Чорного моря.

- ◀ Industrial mining of rock salt in Soledar, near Bakhmut, has been going on for more than 140 years. Before the Russian occupation, it was handled by the state-owned Artemsil company. The mining process left behind massive underground chambers.

MISAPPROPRIATION

UKRAINIAN ASSETS IN THE HANDS OF ROBBERS

After the annexation of Crimea, the Russian occupation administration announces the so-called "nationalization" for the first time. In fact, this is illegal appropriation of land, public and private real estate, enterprises, educational and medical institutions, ports, recreational facilities, etc.

- ▲ Self-elevating drilling rig Syvash, property of the state-owned Chornomornaftogaz company, was captured by the Russia in 2014. In September 2023, the Defense Forces of Ukraine retook control over Syvash and other drilling rigs on the Black Sea shelf.

Руйнування «Артемсолі» у травні 2022-го. Активні бойові дії призвели до знищення міста та промислових потужностей із видобутку солі. ▶

Одеське газоконденсатне родовище

Вже тоді росіяни зазіхають на державну власність поза адміністративними межами АРК і Севастополя. Захоплюють так звані «вишки Бойка» – бурові газовидобувні платформи, які працюють на морському шельфі поблизу Одеської області.

В умовах міжнародних санкцій і війни захоплені підприємства далекі від процвітання. У Криму в 2022-му зупиняється пасажирське авіасполучення. Занепадають порти, адже Україна веде постійний моніторинг і карає судновласників-порушників санкцій. Ще до повномасштабного вторгнення скорочується виробництво на заводах окупованого Донбасу – в Донецьку, Макіївці, Єнакієвому, Алчевську. Закривається багато вугільних шахт.

Не спроможні окупанти сповна скористатися плодами загарбань і після 2022-го. В одному з коментарів Путін озвучує причину вторгнення на Херсонщину – відновлення водопостачання окупованого Криму через Північнокримський канал. Однак після відкриття шлюзів на Дніпрі ця водна артерія так і не запрацювала у довіреному режимі.

Маріуполь

Чимало великих промислових підприємств повністю знищені в ході бойових дій. Найвідоміше – комбінат «Азовсталь», фортеця й оплот захисників Маріуполя. Така ж доля заводів Северодонецька, Рубіжного, Лисичанська.

▶
Обгоріла сільськогосподарська техніка та гори обвугленого урожаю – зерна, яке зберігалось в ангарах аграрного підприємства Одеської області. Після влучання російських ракет 21.07.2023.

◀ Destruction of Artemsil in May 2022. Active hostilities led to the destruction of the city and salt production facilities.

Agricultural machinery and heaps of charred harvest; this burnt grain was stored in the hangars of an agricultural enterprise in the Odesa Oblast. After being hit by Russian missiles on July 21, 2023. ▶

Odeske gas field

From the outset of their aggression in 2014, the Russians start to grab state property outside the administrative boundaries of Crimea and Sevastopol. They seize the so-called "Boiko rigs", the gas drilling platforms operating on the sea shelf off Odesa.

Amid international sanctions and war, the seized enterprises are not exactly prosperous. In 2022, all passenger air service stops in Crimea. Ports are in decline, because Ukraine constantly monitors the marine traffic and penalizes shipowners who violate sanctions. Even before the full-scale invasion, production at the factories of the occupied Donbas—in Donetsk, Makiivka, Yenakievo, and Alchevsk is in decline. Many coalmines are closing.

The occupiers are not be able to take full advantage of the war spoils even after 2022. In one of the comments, Putin voices the reason for the invasion of the Kherson Oblast—the restoration of water supply to the occupied Crimea through the North Crimea Canal. However, even after the opening of the locks on the Dnieper, this water artery has never functioned in the pre-war mode.

Mariupol

Many large industrial enterprises were wiped out by the hostilities. The most famous is the Azovstal plant, once a powerhouse of the Donbas economy, and then a fortress and stronghold of the defenders of Mariupol. The fate of the plants and factories in Severodonetsk, Rubizhne, and Lysychansk is the same. The occupiers loot the industrial facilities which they have destroyed

◀ Підприємство «Масандра» – це майже 11 тис. га землі для вирощування винограду. Тут близько 1 млн пляшок, це найбільша у світі колекція вин, занесена до Книги рекордів Гіннеса. Окупований і найдавніший в Україні підземний завод тунельного типу для виробництва вин.

Російські окупанти біля Запорізької атомної електростанції в м. Енергодар. ▶

Підприємства, які окупанти самі знищили, або які вони не в змозі підтримувати, розграбовують. Устаткування демонтують для вивезення в Росію, або для продажу на металобрухт.

Мелітополь

Грабують не лише руїни важкої промисловості, але й агрохолдинги. Навесні 2023-го окупанти привласнюють сільськогосподарську техніку марки John Deere з виставкового майданчика компанії «Агротек-Інвест» у Мелітополі. Вбудовані GPS-навігатори вказують на теперішнє місце знаходження викрадених машин – Чечня.

Енергодар

Найбільша в Європі атомна станція також не працює з вересня 2022-го. Це результат так званої «націоналізації» Запорізької АЕС, незаконної передачі її «Росатому». За час окупації ЗАЕС переживає кілька блекаутів. Якби не дизельні генератори, вже б сталася техногенна катастрофа.

Ялта

Мародерством займається й сам Путін. У вересні 2015-го у тимчасово окупованому Криму він «пригощає» Сільвіо Берлусконі вином урожаю 1775-го з пляшки вартістю \$100 тис. з винзаводу «Масандра».

Росіяни намагаються добитися витіснення України зі світових ринків. Цим пояснюються систематичні атаки на українські заводи, зерносховища, порти. Однією зі справжніх цілей російського вторгнення є знищення економічних спроможностей України.

Росія прагне стати монополістом на світовому ринку продовольства. Як і у випадку з енергоресурсами, Москва намагається використовувати критичну залежність багатьох країн від доступної їжі. Це теж геополітична зброя. Путіну не вдалося «заморозити» Європу, тепер він намагається заморити голодом решту світу. ■

◀ Masandra is almost 11,000 hectares of vineyards. There are about 1 million bottles in the cellars, it is the world's largest collection of wines listed in the Guinness Book of Records. The oldest underground wine cave in Ukraine, now in occupation.

◀ Russian occupiers near the Zaporizhzhia nuclear power plant in Energodar

themselves or are unable to operate. The equipment is dismantled and exported to Russia or sold for scrap.

Melitopol

They loot not only the ruins of heavy industry, but also agricultural holdings. In the spring of 2023, the occupiers appropriate John Deere agricultural machinery from the Agrotek-Invest exhibition site in Melitopol. Built-in GPS navigators identify the current location of the stolen equipment in Chechnya.

Energodar

The largest nuclear power plant in Europe has also been shut down since September 2022. This is the result of the so-called "nationalization" of Zaporizhzhia NPP, its illegal transfer to Rosatom. During the occupation, the ZNPP experienced several blackouts. Only reliable diesel generators have allowed to avert a man-made disaster.

Yalta

Putin himself is also engaged in looting. In September 2015, in the temporarily occupied Crimea, he treats Silvio Berlusconi at the Masandra winery to a wine from the 1775 harvest from a bottle worth \$100,000.

The Russians are trying to push Ukraine out of global markets. This explains their systematic attacks on Ukrainian factories, granaries, and ports. One of the real goals of the Russian invasion is the destruction of Ukraine's economic capabilities.

Russia aspires to become a monopolist in the world food market. As in the case of energy resources, Moscow is trying to exploit the critical dependence of many countries on affordable food, turning it into another geopolitical weapon. Having failed to "freeze" Europe, Putin is now trying to starve the rest of the world. ■

Україна фактично втратила близько 6 млн га сільськогосподарських земель для вирощування сільськогосподарської продукції, які або окуповані, або заміновані і потребують розмінування. За грубими оцінками – це втрата близько 10 млрд доларів доходів аграрного виробництва.

Микола Горбачов, президент Української зернової асоціації.
Серпень 2023.

ЗАГАЛЬНА СУМА ЗБИТКІВ ІНФРАСТРУКТУРИ ЗА ГАЛУЗЯМИ У ГРОШОВОМУ ВИМІРІ* THE TOTAL MONETARY VALUE OF INFRASTRUCTURAL DAMAGE BY INDUSTRY**

60,0

Житлові будівлі
Residential
buildings

38,5

Інфраструктура
Infrastructure

14,4

Активи підприємств,
промисловість
Industrial assets

10,3

АПК та зеельні
ресурси
Agricultural assets

*Устаном на січень 2024 року.
В млрд доларів США.

**estimated as of January 2024.
Billions of United States dollars.

14,6

Енергетика
Energy

7,3

Освіта
Education facilities

Ukraine has effectively lost about 6 million hectares of arable land for growing agricultural products, which are either occupied or mined and need demining. By rough estimates, this is a loss of about 10 billion dollars in agricultural revenue.

Mykola Gorbachev, President of the Ukrainian Grain Association. August 2023.

3,5

ЖКГ
Housing and
communal services

4,5

Лісовий фонд
Forestry assets

3,5

Транспортні
засоби
Vehicles

4,3

Охорона здоров'я
Health care facilities

2,8

Торгівля
Trade and retailing

4,0

Культура, туризм, спорт
Culture, tourism, sports

0,8

Адміністративні будівлі
Administrative buildings

1,2

Цифрова інфраструктура
Digital infrastructure

0,2

Соціальна
сфера
Social sphere

0,04

Фінансова сфера
Financial sphere

Екологічні збитки розраховані Київською школою економіки як збитки від викидів в повітря та не є прямими втратами нерухомості чи інших активів України
Environmental damage estimates are calculated by the Kyiv School of Economics as damages from air emissions and are not direct loss of real estate or other assets of Ukraine

169,9

РАЗОМ/TOTAL

СИЛА ПРАВА VS ПРАВО СИЛИ

СВІТ ПЕРЕД ВИКЛИКАМИ ВІЙНИ

У цій війні міжнародне право та судочинство – на українському боці. Демократичні суспільства та уряди усвідомлюють загрози російської агресії для всього світу. Успішна оборона України має опору в багатьох країнах.

▲
Головуючий суддя Хендрік Стінхейс та інші судді Окружного суду Гааги з адвокатами переглядають реконструйовані уламки рейсу Malaysia Airlines на військовій авіабазі Гілзе-Ріен, південні Нідерланди, 26.05.2021.

►
«В районе Тореза только что сбили самолет АН-26, валяется где-то за шахтой «Прогресс». Предупреждали же – не летать в «нашем небе». А вот и видео-подтверждения очередного «птичкопада». Птичка упала за террикон, жилой сектор не зацепила. Мирные люди не пострадали. А также есть информация о втором сбитом самолете, вроде бы Су.»

Ігорь Гіркін 17.07.2014

CRIMES AGAINST THE ENVIRONMENT

THE WORLD FACING THE CHALLENGES OF WAR

In this war, international law and justice are on the side of Ukraine. Democratic societies and governments are aware of the threat the Russian aggression is posing to the whole world. Successful defense of Ukraine is a matter of principle for many countries. Kyiv's partners,

◀ Presiding judge Hendrik Steenhuis and other judges of the District Court of The Hague with lawyers view the reconstructed wreckage of the Malaysia Airlines aircraft at the Gilze-Rijen Air Base, southern Netherlands, May 26, 2021.

"An AN-26 plane was just shot down near Torez, and it is lying somewhere behind the Progress mine. We have warned—do not fly in our sky. And here is the video confirmation of the next "bird fall". The bird fell behind the spoil heap, it did not touch the residential sector. Peaceful people were not harmed. And there is information about the second downed plane, apparently a Su."

Igor Girkin on July 17, 2014

Будівля Міжнародного кримінального суду в Гаазі, Нідерланди. Суд розглядає справи щодо конкретних осіб, яких обвинувачують у вчиненні міжнародних злочинів: геноциду, воєнних злочинів, злочинів проти людяності.

Партнери Києва, передусім країни ЄС та G7, підтримують Україну в гуманітарних, військових, політичних й економічних питаннях.

Грабове

Агресія Росії не має географічних меж. Москва доводить це ще 17.07.2014, коли ракета російського ЗРК Бук-М1 влучає у цивільний малайзійський боїнг рейсу МН17. На борту 298 громадян різних країн. Усі пасажери та екіпаж миттєво гинуть. Наслідком злочину стає одна з найбільших авіакатастроф в історії людства.

Гаага

Розслідування відразу виходить далеко за рамки національної юрисдикції України. Сьогодні, після ретельного слідства, це доведений російський воєнний злочин. 17.11.2022 Окружний

Рішенням від 9 липня 2025 року ЄСПЛ визнав Росію відповідальною за масові та систематичні порушення прав людини на окупованих територіях України у період з 11 травня 2014 року до 16 вересня 2022 року - як на окупованих територіях східних областей України, так і в ході повномасштабного вторгнення.

◀ The building of the International Criminal Court in The Hague, Netherlands. The Court hears cases against specific persons accused of committing international crimes: war crimes, genocide, crimes against humanity.

primarily EU and G7 countries, support Ukraine in humanitarian, military, political and economic spheres.

Hrabove

Russia's aggression transcends geographical boundaries. Moscow proved this as early as July 17, 2014, when a Russian Buk-M1 air defense missile hit a civilian Malaysian Boeing flight MH17 with 298 citizens of different countries on board. All passengers and crew died instantly. This crime resulted in one of the biggest plane crashes in the history of mankind.

The Hague

The investigation immediately went far beyond the national jurisdiction of Ukraine. Today, after a thorough investigation, this is an undeniably proven Russian war crime. On November 17, 2022

▲ In its decision of July 9, 2025, the ECHR found Russia responsible for massive and systematic human rights violations in the occupied territories of Ukraine between May 11, 2014, and September 16, 2022, both in the territories in the east of Ukraine occupied before February 2022, and during the full-scale invasion.

суд Гааги визнає винними в катастрофі громадян РФ Ігоря Гірка та Сергія Дубинського, а також пособника окупантів, громадянина України Леоніда Харченка. Винесений їм вирок — довічне ув'язнення, поки що заочно.

Страсбург

Важливим майданчиком міжнародної підтримки України є Європейський суд з прав людини у Страсбурзі. У 2022-му в ЄСПЛ розглядається 5 міждержавних справ, пов'язаних із російськими злочинами. 28.02.2022 Україна подає позов проти РФ з вимогою зобов'язати останню зупинити збройну агресію. 1 березня ЄСПЛ повністю задовольняє клопотання України, зобов'язує Росію утримуватися від військових нападів на цивільне населення та цивільні об'єкти.

17.03.2023 Міжнародний кримінальний суд видає ордер на арешт Путіна та російської уповноваженої з прав дитини Львової-Белової. Проти президента РФ висувують звинувачення у незаконній депортації дітей з окупованих територій України до Росії, що кваліфікується як воєнний злочин.

Дві справи за позовом України проти РФ бере до розгляду і Міжнародний суд ООН. 31.01.2024 цей авторитетний орган частково задовольняє позов за фактом порушення російськими конвенцій про заборону расової дискримінації та про боротьбу з фінансуванням тероризму. Очікується рішення і щодо другої справи — про зловживання Москвою Конвенцією про запобігання злочину геноциду.

Україна також працює над створенням Спеціального міжнародного трибуналу щодо злочину агресії РФ. Схожі установи для розслідування злочинів у Руанді та колишній Югославії були санкціоновані Радбезом ООН, де Росія поки має право вето.

Нью-Йорк

Найповніше відображають ставлення країн світу до рашизму — регулярні голосування в Генеральній Асамблеї ООН на підтримку України. ■

Є ордер Міжнародного кримінального суду на арешт керівника Росії. Це поворотний момент. Момент, після якого стає безсумнівним, що завершенням цієї агресії для Росії буде повний спектр її відповідальності.

Володимир Зеленський, Президент України,
звернення, 19.03.2023.

The District Court of The Hague finds Russian citizens Igor Girkin and Sergey Dubinsky, as well as an collaborator of the occupiers, a citizen of Ukraine, Leonid Kharchenko, guilty of the disaster. The sentence handed down to them is life imprisonment, so far in absentia.

Strasbourg

An important platform for international support for Ukraine is the European Court of Human Rights in Strasbourg. In 2022, the ECtHR takes for consideration 5 interstate cases related to Russian crimes. On February 28, 2022 Ukraine files an application with the ECtHR against Russia, demanding to take urgent interim measures and oblige Russia to stop military aggression against Ukraine. On March 01, 2022 the ECtHR grants Ukraine's application without abridgement obliging Russia to refrain from military attacks on the civilian population and civilian objects.

On March 17, 2023 The International Criminal Court issues an arrest warrant for Putin and the Russian Commissioner for Children's Rights, Lvova-Belova. The president of the Russian Federation is accused of illegally deporting

children from the occupied territories of Ukraine to Russia, which qualifies as a war crime.

The International Court of Justice of the United Nations is also considering two cases based on Ukraine's claim against the Russian Federation. On January 31, 2024, this authoritative body partially grants the lawsuit based on the violation of the conventions on the prohibition of racial discrimination and on the fight against the financing of terrorism by the Russian Federation. A ruling is also expected on the second case on the abuse of the Moscow Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide.

Ukraine is also working on the establishment of a Special International Tribunal for the Crime of Aggression by the Russian Federation. Similar institutions to investigate crimes in Rwanda and the former Yugoslavia were authorized by the UN Security Council, where Russia still has veto power.

New York

Regular votes in the UN General Assembly in support of Ukraine reflect the attitude of the world's countries towards Ruscism. ■

There is a warrant of the International Criminal Court for the arrest of the leader of Russia. This is a turning point. The point after which it becomes clear that this aggression will end for Russia in the full range of its liability.

Volodymyr Zelenskyi, President of Ukraine,
address, March 19, 2023.

РОЗПЛАТА ЗА ОКУПАЦІЮ

ПОВЕРНЕННЯ (ВІЙНИ ДО) КРИМУ

26.02.2014 кримчани вийшли на мітинг за єдність України. Вони відчували загрозу, але ще не знали, що попереду десятиліття окупації. Росія заперечила територіальну цілісність України. Всупереч міжнародному праву агресор оголосив цілі регіони сусідньої країни своїми «історичними землями».

▲ Керченський міст – законна ціль Сил Оборони України, абсолютно зайва конструкція.

► «Бавовна» у Новофедорівці. Декілька годин жителі та гості тимчасово окупованого селища і прилеглих туристичних територій спостерігали за наслідками знищення російської військової техніки. На вигуки однієї з російянок FRSHMND запише промовистий трек цієї війни: «Мамуль, мамулечка, давай! Надо сваливать отсюда!».

RECKONING FOR OCCUPATION

RETURNING (THE WAR TO) CRIMEA

On 02/26/2014, Crimeans came to a rally in support for the unity of Ukraine. They felt threatened, but they did not yet know that a decade of occupation lay ahead. Russia denied the territorial integrity of Ukraine. In contempt of international law, the aggressor declared entire regions of the neighboring country its "historical lands".

The decade-long war started in Crimea. The Ukrainian peninsula has long been an object of imperial appetites in the Kremlin. The aggressor invested heavily in the propaganda and loyalty of the locals. The Russians nurtured illusions that they would become better masters of Crimea, would bring stability and prosperity to this land.

In 2014, the occupiers convinced those soldiers and officers in surrounded military compounds not to resist: "choose Russian peace instead of Ukrainian war." Back then many of them defected because of fear to fulfill their duty. Russian propaganda portrayed Crimea as an island of peace, protected from a hurricane approaching from Kyiv.

However, "Russian peace" did not stop at the administrative borders of Crimea. That was not enough for Putin. A full-scale invasion of the mainland instantly destroyed any illusion of peace on the peninsula as well. Traitors who were afraid to defend Ukraine in 2014 are now forced to die for Russia. The aggressor did not expect that Crimea would become a full-fledged theater of

◀ Kerch Bridge is a legitimate target for the Defense Forces of Ukraine.

Big bang in Novofedorivka. For several hours, residents of the temporarily occupied village and tourists alike watched the destruction of Russian military hardware. The shouts of a Russian tourist were used as samples by the Ukrainian band FRSHMND to record one of the most telling tracks of this war: "Mom, mommy, come on! We need to get out of here!"

▼

Війна, яка триває вже більше десяти років, почалася з Криму. Український півострів давно розпалював імперські апетити Кремля, спокуював агресора своєю уявною доступністю, лояльністю. Росіяни підживлювали ілюзії, нібито стануть кращими господарями Криму, принесуть на цю землю стабільність, процвітання.

У 2014-му окупанти переконували оточених у військових містечках не чинити спротиву: «обрати російський мир замість української війни». Тоді багато хто зрадив через страх виконати свій обов'язок. Російська пропаганда малювала Крим островом спокою, захищеним від урагану, який насувається з Києва.

Втім «русский мир» не зупиняється на адміністративних кордонах Криму. Путіну замало. Повномасштабне вторгнення на «материк» вмить руйнує ілюзію миру й на півострові. Зрадників, які в 2014-му боялися захищати Україну, тепер змушують гинути за Росію. Агресор не чекав, що Крим стане повноцінним театром воєнних дій. Забув, що відкривати вогонь поруч із власною «вітриною успіху» необачно.

Новофедорівка, АР Крим

Ще 03.03.2014 під носом загарбників, які блокують військову частину 10-ї морської авіаційної бригади, українські захисники наважуються на ризикову операцію. Без попередження вищого командування, у режимі радіомовчання літаки та вертольоти з авіабази у Новофедорівці перелітають на Миколаївщину, аеродром Кульбакине. Очолює прорив в.о. командира бригади, полковник Ігор Бедзай. Він та його підлеглі залишаються вірними присязі народу України.

Російські окупанти з 43-го морського авіаційного полку Чорноморського флоту починають обживати військове містечко української бригади в Новофедорівці. Вони навряд чи розраховують отримати «гарячий привіт» від законних господарів злітної смуги. Та Сили Оборони України нагадують про себе Новофедорівці вже 09.08.2022 потужним ударом по авіабазі загарбників. І це лише початок.

Керч

Вже двічі обвалюється й символ «вічної єдності Росії з Кримом» — Керченський міст. Поганий знак для російських шанувальників символізму.

Десять років тому кримчанам не вдалося вберегти єдність України мирними засобами. Однак тепер надію на відновлення територіальної цілісності дає зміцніла українська армія. У строю, разом із колегами Ігоря Бедзая, воюють вірні народу України кримчани. За повернення свого дому. ■

Знищення будівлі штабу
Чорноморського флоту
Росії у Севастополі,
22.09.2023. ►

military operations. He forgot that it is reckless to open fire next to one's own "showcase of success".

Novofedorivka, Autonomous Republic of Crimea

Back on March 03, 2014, under the noses of the invaders blocking the military unit of the 10th Naval Aviation Brigade, Ukrainian defenders carry out a daring operation. Without warning the higher command, in total radio silence, planes and helicopters from the Novofedorivka air base fly to the Kulbakyne airfield in Mykolaiv Oblast. The breakthrough is led by acting brigade commander, Colonel Ihor Bedzai. He and his subordinates remain faithful to the oath of allegiance to the people of Ukraine.

Russian occupiers from the 43rd Naval Aviation Regiment of the Black Sea Fleet are settling in the military compound of the Ukrainian brigade in Novofedorivka. They hardly expect to receive "warm greetings" from the rightful owners of the

runway. However, on August 09, 2022 the Defense Forces of Ukraine remind the new residents of themselves with a powerful air strike. And this is just the beginning.

Kerch

Kerch Bridge, the symbol of "eternal unity of Russia and Crimea", has already collapsed twice. A bad omen for the Russians.

Ten years ago, Crimeans had no chance to hold the unity of Ukraine by peaceful means. However, now the strengthened Ukrainian army improves the odds for the restoration of the country's territorial integrity. Crimeans loyal to Ukraine are fighting together with the colleagues of Ihor Bedzai. They fight to be able to return home. ■

Missile strike on the headquarters building of the Russian Black Sea Fleet in Sevastopol, September 22, 2023.

ОРГАНІЗАТОРИ:

Український інститут національної пам'яті
Центр дослідження безпекового середовища «Прометей»
Центр стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки

НАД ПРОЄКТОМ ПРАЦЮВАЛИ:

Ганна Байкеніч, Віталій Бака, Леся Бондарук, Ольга Воляннюк,
Зоя Заблоцька, Тетяна Ковтунович, Максим Майоров, Олена
Охрімчук, Наталія Позняк-Хоменко, Тетяна Привалко, Наталія
Слобожаніна, Іван Стичинський, Володимир Тилищак, Вікторія
Яременко

У ПРОЄКТІ ВИКОРИСТАНІ ФОТО ТА ІНШІ МАТЕРІАЛИ:

Українського національного інформаційного агентства
«Укрінформ», «УНІАН», «Новинарня», «Український тиждень»,
Суспільне, ICTV, «Радіо Свобода» (RFE/RL), BBC, Reuters,
Associated Press, «Високий замок», «Новини Городнянщини»,
«Заборона Медіа», Центру прав людини ZMINA, Центру
журналістських розслідувань, Українського мілітарного
центру, Офісу Президента України, ДСНС, Міністерства
захисту довкілля та природних ресурсів України, Заповідника
«Асканія-Нова», Музею генерал-хорунжого УПА Романа
Щухевича – сектору Львівського історичного музею, ресурсу
«Харчові технології».

Івана Антипенка, Володимира Білецького, Павла Бішка,
Володимира Вакуленка, Юлії Гуш, Стаса Костюка, Макса
Левіна, Костянтина і Влади Ліберових, Євгена Малолетки,
Геннадія Мінченка, Сергія Пивоварова, Наталії Писанської,
Макса Рокотанського, Петра Слободяна, Олександра Хоменка,
Еймоса Чаппла

ДИЗАЙН:

Ярослав Копаниця

ПЕРЕКЛАД:

Артем Величко

OUR ORGANIZERS:

Ukrainian Institute of National Remembrance
Security Environment Research Center Prometheus
Center for strategic communication

OUR CONTRIBUTORS:

Hanna Baikienich, Vitalii Baka, Larysa Bondaruk, Olga Volyanyuk, Zoia Zablotska, Tetiana Kovtunovych, Maksym Maiorov, Olena Okhrimchuk, Natalia Poznyak-Khomenko, Tetiana Pryvalko, Natalia Slobozhanina, Ivan Stychynskyyi, Volodymyr Tylishchak, Viktoriia Yaremenko

SOURCES OF PHOTOS AND OTHER MATERIALS USED IN THE EXHIBITION:

Ukrainian National Information Agency Ukrinform, UNIAN, Novynarnya, Ukrainian Week, Suspilne, ICTV, Radio Liberty (RFE/RL), BBC, Reuters, Associated Press, Vysoky Zamok, Novyny Horodnyanshchyny, Zaborona Media, Human Rights Center ZMINA, Center for Journalistic Investigations, Ukrainian Military Center, Office of the President of Ukraine, State Emergency Service of Ukraine, Ministry of Environmental Protection and Natural Resources of Ukraine, Ascania-Nova Reserve, Museum of Roman Shukhevych branch of the Lviv Historical Museum, Harchovi Technologiyi web portal.

Ivan Antypenko, Volodymyr Biletskyi, Pavlo Bishko, Volodymyr Vakulenko, Yulia Gush, Stas Kostyuk, Max Levin, Kostiantyn and Vlada Liberov, Yevhen Maloletka, Hennadiy Minchenko, Serhiy Pyvovarov, Natalia Pysanska, Max Rokotanskyi, Petro Slobodian, Oleksandr Khomenko, Amos Chapple

DESIGN:

Yaroslav Kopanytsia

ENGLISH TRANSLATION:

Artem Velychko

ЗМІСТ CONTENTS

06

ВИПРОБУВАННЯ ЗРАДОЮ
TRIAL BY TREASON

12

ГІДНІСТЬ ПРОТИ
РОСІЙСЬКОЇ ЗБРОЇ
DIGNITY AGAINST RUSSIAN
WEAPONS

18

ЗАМАХ НА ДЕМОКРАТІЮ
ATTACK ON DEMOCRACY

26

МЕДІА ПІД ПРИЦІЛОМ
MEDIA IN THE CROSSHAIRS

32

МОРСЬКІ БАТАЛІЇ
SEA BATTLES

36

ПОВІТРЯНІ ВОРОТА
AIR GATE

42

НЕСТРИМНЕ НАСИЛЬСТВО
REIGN OF VIOLENCE

48

РЕПРЕСІЇ
REPRESSION

56

АГРЕСОР ПРОТИ
ДИТИНСТВА
AGGRESSOR AGAINST
CHILDHOOD

62

КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА
CULTURAL HERITAGE

68

ЗЛОЧИНИ ПРОТИ
ДОВКІЛЛЯ
CRIMES AGAINST
THE ENVIRONMENT

74

НЕЗАКОННЕ
ПРИВЛАСНЕННЯ
MISAPPROPRIATION

82

СИЛА ПРАВА VS
ПРАВО СИЛИ
CRIMES AGAINST
THE ENVIRONMENT

88

РОЗПЛАТА ЗА
ОКУПАЦІЮ
RECKONING FOR
OCCUPATION

«Віртуальний музей російської агресії» — унікальний ресурс, де історики і юристи, журналісти і правозахисники, політичні експерти з державного і недержавного секторів об'єднали зусилля для донесення якнайширшій зацікавленій аудиторії правди про російську агресію проти України у сучасному і доступному вигляді.